

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Študijski program: Predšolska vzgoja

SPODBUJANJE GLASBENE IN GLEDALIŠKE
USTVARJALNOSTI PREDŠOLSKEGA OTROKA S
POMOČJO LUTKE
DIPLOMSKA NALOGA

Mentorica: mag. Helena Korošec

Kandidatka: Nuša Pajk

Ljubljana, december 2011

POVZETEK

Otroci se v predšolskem obdobju srečujejo z dejavnostmi na različnih področjih. Glasba in gledališče sta dve izmed njih, ki sta pomembni za njihov celostni razvoj. Predšolski otroci so ustvarjalni sami po sebi in to njihovo ustvarjalnost je potrebno še krepiti, da z leti ne zamre. V diplomski nalogi je predstavljeno, kako lahko s pomočjo lutke otroke motiviramo in jim približamo glasbo in gledališče ter jih s tem spodbudimo k ustvarjalnosti. V projekt, ki je bil izvajan v vrtcu, so bile vključene različne glasbene in gledališke vsebine. V teoretičnem delu diplomske naloge so opisane metode dela z lutko in njene prednosti pri uporabi le-te v vrtcu, uvajanje glasbenih vsebin v predšolskem obdobju in vlogo vzgojitelja pri tem ter pomen spodbujanja ustvarjalnosti pri predšolskem otroku. V praktičnem delu pa je opisano kako, lahko s pomočjo lutke otroci spoznavajo glasbene in gledališke dejavnosti in ustvarjajo v njih. Spoznavali so inštrumente in igranje na njih, peli pesmice, ustvarjali zvoke, raziskovali svoje telo in ustvarjali z njim, se spoznavali z gledališčem ... Ob vsem tem je bila lutka velik motivator, ki je otrokom pomagala pri vstopu v domišljjski svet, v katerem so se sprostili in se mu popolnoma prepustili.

KLJUČNE BESEDE

predšolski otrok, lutka, glasba, gledališče, ustvarjalnost

ABSTRACT

Children in preschool can meet with different activities on different areas. Music and theater are just two of them that are important for their whole development. Preschool children are creative by themselves and it is important that we encourage them. In this thesis I will present how it is possible to motivate children with the help of puppets and bring them closer to music and theater, while encouraging their creativity. For this project that was run in kindergarten we used different musical and theatrical contents. In the theoretical part of this thesis I wrote about methods of work with puppets and the advantages of their use in kindergarten, their use when introducing musical contents in preschool, the teacher's part and the meaning of encouraging the creativity of preschool children. The practical part of the thesis describes how the children can, with the help of puppets, learn about music and theater activities and create in them. Children learn about musical instruments, played with them, sang songs, created sounds, explored their body and created various movements while learning about the theater. Besides all that, the puppet was a great motivator that helped children to enter a fantasy world where they can relax and be completely left with.

KEY WORDS

Preschool child, puppet, music, theater, creativity

KAZALO

1	TEORETIČNI DEL.....	3
2	LUTKA	3
	2.1 LUTKA IN GLEDALIŠČE V VRTCU	3
	2.2 LUTKA V ROKAH VZGOJITELJA	6
	2.3 KREATIVNA GLEDALIŠKA VZGOJA.....	7
	2.4 LUTKA KOT MOTIVACIJA ZA DEJAVNOSTI IN PROJEKTNO POVEZAVO PREDMETNIH PODROČJI.....	8
	2.5 METODE DELA Z LUTKO.....	10
3	GLASBA IN PREDŠOLSKI OTROK.....	12
	3.1 GLASBA IN OTROKOV CELOSTNI RAZVOJ	13
	3.2 GLASBENI RAZVOJ PREDŠOLSKEGA OTROKA	15
	3.3 USTVARJALNE METODE DELA PREDŠOLSKE GLASBENE VZGOJE	16
	3.4 VLOGA VZGOJITELJA PRI GLASBENIH DEJAVNOSTIH	18
4	OPREDELITEV USTVARJALNOSTI	20
	4.1 USTVARJALNOST OTROK.....	21
	4.2 USTVARJALEN VRTEC IN VZGOJITELJICA.....	23
	4.3 GLASBENA USTVARJALNOST IN GLASBENO USTVARJANJE PREDŠOLSKIH OTROK	26
	4.4 LUTKOVNA IN GLEDALIŠKA USTVARJALNOST PREDŠOLSKIH OTROK ..	27
5	EMPIRIČNI DEL.....	29
6	NAČRT DIPLOMSKE NALOGE	29
	6.1 OPREDELITEV PROBLEMA	29
	6.2 CILJI DIPLOMSKE NALOGE	30
	6.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	30
	6.4 METODA RAZISKOVANJA	30
7	NAČRT DEJAVNOSTI IN ANALIZE IZVEDBE	31
8	INTERPRETACIJA REZULTATOV PROJEKTNEGA DELA.....	60
9	ZAKLJUČEK.....	62
10	LITERATURA	63

UVOD

Svet lutk je svet poezije, humorja, satire, domišljije, svet, ki ne pozna meja med ljudmi, živalmi, rastlinami in predmeti. To je izmišljen in stiliziran svet, stkan iz najtanjšega prediva – domišljije. Scenska lutka zmora marsikaj, kar v realnosti ni mogoče. Ona lahko leti, izgine, živalske lutke lahko govorijo, predmeti lahko razmišljajo, rože pred našimi očmi rastejo, drevesa v gozdu plešejo, nastajajo in izginjajo trgi, mesta, gradovi. V igri lutk se lahko pogovarja otrok in njegova žoga, roža in polž, luna in zvezde ... Možnosti so neskončne (Pokrivka, 1985).

»Predšolski otrok je čustveno občutljiv in dovzeten, zato ga glasba priteguje in zanima, v njem zapušča močan vtis. Vendar moramo skrbeti, da to zanimanje ne usahne.« (Voglar, 1989, str. 8)

Lutka je čudežna prijateljica otrok. Popelje jih v svet domišljije, kjer je mogoče prav vse in tega otroku ne more nihče preprečiti. Otrok se ob lutki sprosti in umiri. Ni pomembno, da je lutka profesionalno izdelana; vsaka, še tako preprosta lutka, je otrokom privlačna, ko oživi. Z lutko lahko posegamo na vsa področja kurikuluma in ne samo na področje gledališča. Otroke lahko nauči novo pesmico, jim pripoveduje pravljico, gre z njimi na sprehod v naravo, jih uči o zdravem prehranjevanju ... možnosti je neskončno. Kako in koliko teh možnosti bo izvedenih, pa je odvisno od vzgojitelja. Temu je lahko lutka pripomoček pri vsakodnevnih dejavnostih, pomoč mu lahko nudi pri motiviranju otrok, lahko pa mu je v pomoč tudi pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

Lutko in gledališče lahko izvrstno povežemo tudi s področjem glasbe. Ta področja se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo, zato jih ni težko usklajevati. Glasba je za otroke v predšolskem obdobju izredno zanimiva. Če jim predvajamo neko glasbo, se takoj umirijo, raziščejo od kod glasba prihaja in ji prisluhnejo. Izvajanje glasbe na različne načine v njih vzbudi ustvarjalnost in s tem otroci intelektualno rastejo. Vzgojitelji se morajo zavedati, kako pomembne so glasbene dejavnosti pri otrokovem celostnem razvoju, da jih na ustrezen način in v pravi meri vključujejo v vsakodnevno življenje vrtca. Pri tem pa morajo upoštevati individualne posebnosti posameznikov.

Diplomska naloga predstavlja vsakodnevno uporabo lutke kot ljubljenca skupine, močno motivacijsko sredstvo, otroško ustvarjalnost in povezavo kurikularnih področji. Ob glasbi, gledališču in lutki otroci vstopijo v čarobni domišljijjski svet, se v njem sprostijo in dobro počutijo. V njem imajo veliko možnosti za ustvarjalnost in s tem za samoizpopolnjevanje.

1 TEORETIČNI DEL

2 LUTKA

Lutke so za otroke zelo privlačne, imajo posebno moč in energijo, ki jo zmorejo le one. Tu ne gre le za profesionalno izdelane lutke, govorimo o vseh vrstah preprostih lutk, ki si jih otroci lahko izdelajo sami. Vsak predmet lahko oživi in postane nova oseba, ki bo pripravila otroke na spontano komunikacijo ali motivacijo k učenju.

Kaj vse zna lutka? Lutka zna peti, si izmišlja besede in izraze za neznane dogodke, zna povedati zgodbo ali pesem, zna govoriti v narečju ali v žargonu, je radovedna, rada sprašuje, je pripravljena pomagati otroku ... S prenosom lutkarjeve energije v predmet, ki ga oživlja s svojim pogledom in rokami, dobi lutka, predmet, oblikovan s človekovo voljo, nov simbolični pomen, postane novo bitje, osebek, metafora. Lutkar verjame v čarobno preobrazbo, veruje v moč lutke (Majaron 2000).

Svet lutk je svet poezije, humorja, satire, domišljije, svet, ki ne pozna meja med ljudmi, živalmi, rastlinami in predmeti. To je izmišljen in stiliziran svet, stkan iz najtanjšega prediva – domišljije. Scenska lutka zmora marsikaj, kar v realnosti ni mogoče. Ona lahko leti, izgine, živalske lutke lahko govorijo, predmeti lahko razmišljajo, rože pred našimi očmi rastejo, drevesa v gozdu plešejo, nastajajo in izginjajo trgi, mesta, gradovi. V igri lutk se lahko pogovarja otrok in njegova žoga, roža in polž, luna in zvezde ... Možnosti so neskončne (Pokrivka, 1985).

Lutka obstaja samo v odnosu z nekom drugim. Njena osnovna značilnost je gib. Otrok predmetu določi lastnosti, ki niso nujno povezane z njim samim. Npr. običajne klešče – papagajke, lahko v otrokovi igri predstavljajo papigo. Tako vsakodnevni predmeti v danih situacijah dobivajo drugačne značaje. Ni predmeta vsakodnevne uporabe, ki ga ne bi mogli uporabiti za igro z lutkami (Bastašić, 1990).

2.1 LUTKA IN GLEDALIŠČE V VRTCU

Lutka v vrtcu s svojo prefinjeno in posebno stimulacijo vodi otroka v stanje vznemirjenja, navdušenja in igrivosti. V roki predšolskega otroka oživi in mu nudi sodelovanje v

domišljijem svet, ki ga sam ustvarja v igri. Lutka se zdi kot nadomestilo oziroma dvojnik živih bitij s katerimi otrok v igri manipulira tako, kot sam želi. To je eden od vzrokov velike privlačnosti lutke. Za igro z lutko v predšolskem obdobju je pomembno, da vključuje možnost enostavnega gibanja, da ni pretežka in ni prevelika (Pokrivka, 1985).

»Vsi, ki delajo z otroki v gledališki dejavnosti, se morajo zavedati, da ne vzgajajo bodočih igralcev, ampak s takšnimi dejavnostmi pripomorejo k boljšemu čustvenemu, socialnemu in intelektualnemu razvoju.« (Korošec, 2006, str. 104)

»Igranje lutk pripomore k razvoju otrokovega mišljenja, govora in vedenja ter k ustvarjalnemu reševanju konfliktov in izgradnji otrokovega lastnega sveta.« (Peštaj, 2000, str. 51)

Z lutko se otroci srečajo že v predšolskem obdobju. Če ne drugje, jo srečajo na lutkovnih predstavah, kjer otrokom pripovedujejo zgodbo in jih popeljejo v domišljijem svet. Lutka je nepogrešljiva tudi v vrtcu. Ta jim lahko pomaga pri vstopu v vrtec, jih potolaži, če so žalostni, jih zabava, pove kakšno zgodbo, se igra z njimi ...

Ko se otrok igra sam ali s prijateljem, je glavni cilj zadovoljiti željo po igri. V sociodramski igri se bo otrok tudi igral nekoga drugega, a brez cilja, da bi to pokazal občinstvu. Tu nastopi pomemben element za igranje gledališča, zavedanje občinstva. Igrati pa je potrebno dodati tudi neko strukturo, postaviti odnose med osebami. Teh elementov vzgojitelj ne postavlja na novo, ampak pri tem izhaja iz otrokove igre. Le tako se bo ohranila vsa sproščenost, ustvarjalnost in neposrednost, vse, kar otroška igra že vsebuje. Otroci se ob igri z lutko učijo komunikacije, socializacijskih spretnosti in tudi reševanja manjših konfliktov (Korošec, 2006).

Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda učenja in poučevanja na vseh področjih kurikulum. Ne le, da je uspešna, je nujna v sodobnem šolstvu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke, polne domislic ter želja in sposobnosti za reševanje problemov. Otroci lutki zaupajo, se sproščeno pogovarjajo z njo, se je želijo dotakniti in jo božati. Sprejmejo jo kot živega člana svoje skupine, jo občudujejo in jo aktivno vključujejo v svoje delo. Lutka otroke popolnoma čustveno prevzame, je njihov zaupnik in zaveznik (Korošec, 2006).

Pedagogi v današnjem času pogosto uporabljajo lutke kot metodo poučevanja. Otroke spodbujajo, da sami igrajo. Igranje lutk tako predstavlja pedagoško zelo primerno obliko kreativnosti, ki pomaga pri razvijanju učinkovitih socialnih vlog in vzgajanju otrok. Igra z lutkami ima tudi didaktično vlogo, saj se z njo lahko osvoji moralne, etične, estetske, kulturne, civilizacijske, socialne in tradicionalne vrednote (Peštaj, 2000).

Preko igre in vživljanja prestopi lutka – junak iz sveta domišljije v realno vsakdanje življenje vrtca, pridruži se otrokom pri jedi, igri, sprehodih, spanju ... Enostavna dvosmerna komunikacija med otrokom in vzgojiteljem se nenadoma prične množiti. Vzgojitelj, otroci in kasneje še starši se navežejo na lutko in jo vzljubijo, skrbijo zanjo ... Lutka jim ljubezen vrača. S tem v vrtcu vzkipi nova ljubezen, ki animira in motivira ter dvigne odnose v vrtcu v novo človeško kvaliteto (Gobec 2000).

Na začetku je otrokom treba pustiti več načinov izražanja. Vsi otroci se niso vedno pripravljene igrati z lutkami. Priprava na igro z lutkami lahko traja dalj časa, tudi leto dni. Že prva igra z lutkami odkrije otrokove kognitivne in ustvarjalne sposobnosti. Otrokov nivo sposobnosti in zrelosti se kaže skozi način oblikovanja zgodbe, dolžino, kompleksnost, besedni zaklad, konstrukcijo stavkov in izražanje vsebine (Peštaj, 2000).

Gledališke dejavnosti in dejavnosti z lutko omogočajo doseganje naslednjih kurikularnih ciljev:

GLOBALNI CILJI:

- doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti
- razvijanje izražanja in komuniciranja
- razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti

SPLOŠNI CILJI:

- doživljanje umetnosti kot del družabnega in kulturnega življenja
- razvijanje umetniške predstavljenosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem
- razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja čutnega, čustvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja
- doživljanje in spoznavanje komunikacije z in o likovnih, glasbenih, plesnih, dramskih, filmskih, televizijskih delih

- razvijanje sposobnosti izražanja istih doživetij v različnih umetniških jezikih: plesnem, dramskem, likovnem, glasbenem, filmskem idr.
- uporaba in razvijanje spretnosti; spoznavanje, raziskovanje, eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi in njihovimi izraznimi lastnostmi
- spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora
- razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike
- iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov

(Bahovec, Bregar, Čas, 2007)

2.2 LUTKA V ROKAH VZGOJITELJA

Otrok lažje vzpostavi kontakt z lutko kot z vzgojiteljico, včasih celo s starši. To lahko razložimo le na energetske ravni in z otrokovim strahom pred odraslimi, z negotovostjo v vzpostavljanju komunikacije, ki mu jo posrednik, lutka, zelo olajša. In prav to poskušamo izkoristiti, da otrok na manj stresen način sprejema okolje, v katerem živi, in sporoča svoj odnos do njega. Pomembno je, da vzgojitelj verjame v moč lutk, in da jih pogosto uporablja, saj se samo tako ohranja kontinuiteta posebnega načina mišljenja. Še vedno pa jih je potrebno uporabljati s pravo mero in v različnih oblikah in priložnostih (Majaron, 2000).

Ravno tako kot otroci, tudi vzgojitelji vzljubijo lutko, jo vodijo skozi zgodbo in otroške dejavnosti, brskajo po virih, animirajo starše ... Tudi vzgojitelji odkrivajo svet okoli sebe, ga raziskujejo, postavljajo hipoteze, tako o resničnem svetu kot o svetu lutke, se nenehno učijo in ustvarjajo. Udeleževati se tega kompletnega vzgojno-izobraževalnega procesa pomeni rasti kot človek, pridobivati nenehno nove uvide v svoje pedagoško delo in poslanstvo, zoreti kot umetnik in raziskovalec. Pomeni globlje dojemati svet skozi oči otroka, vzgojitelja in umetnika, dojemati svet ne le v njegovi objektivni resničnosti, temveč vedno in dosledno hkrati skozi svoje oči, oči otrok in sodelavcev v skupini (Gobec 2000).

S svojo igro vzgojitelj prikazuje otrokom možnosti vsake posamezne lutke. Diskretno opozarja otroke na intonacijske in druge spremembe v glasovni karakterizaciji likov, in sicer na jasno izražen govor, v njih vzbuja veselje in željo po igri. Starejši otroci to zaznajo in te

značilnosti, na katere jih vzgojitelj posredno opozarja, prenesejo in uporabijo v svoji igri z lutkami (Pokrivka, 1985).

»S sporočanjem skozi lutko se vzgojitelj otrokom približa in pridobi njihovo zaupanje. Naenkrat postane lutkar, pravljicar, ustvarjalec nečesa magičnega. Otroci takšnega vzgojitelja vidijo kot osebo, ki prinaša v skupino veselje, zadovoljstvo in vznemirjenje. Vzamejo ga za svojega, za človeka, s katerim lahko iskreno delijo veselje ali žalost. Igra z lutko vzgojiteljem pomaga pri vzpostavljanju stika z otroki, njihova medsebojna komunikacija pa se izboljša.« (Korošec, 2006, str. 108)

2.3 KREATIVNA GLEDALIŠKA VZGOJA

Področje gledališča je najbolj svobodna oblika otrokove ustvarjalnosti, ker praktično nima meja. Kreativna gledališka vzgoja je ena izmed najbolj kompleksnih, saj vključuje vrsto izraznih sredstev. Otroci lahko izražajo svoje občutke, misli, odnos do okolja, do ljudi z mimiko, s pantomimo, z gibom, lutkami, maskami, z jezikovnim ustvarjanjem, glasbo ... Otrokova udeležba v kreativnih gledaliških delavnicah prispeva k oblikovanju njegove samozavesti in mu pomaga izboljšati samopodobo. Tak otrok je sproščen in sposoben komunicirati na verbalni in neverbalni ravni. Osnova kreativne gledališke vzgoje niso besedila, temveč kreativno ustvarjanje z mimiko, gibanje celega telesa, razvijanje domišljije, delo z lutkami in maskami, improvizacija prizorov (Korošec, 2002).

Dr. Nelly McCaslin (v: Korošec, 2002, str. 37) navaja cilje, ki jih dosežemo s kreativno gledališko vzgojo:

- razvoj kreativnosti in občutka za estetiko, večje kritično mišljenje,
- boljša socialna rast in kooperativnost,
- razvoj moralnih in duhovnih vrednot,
- zavedanje samega sebe.

»V svetu je kreativna gledališka vzgoja že dolgo časa sestavni del sodobnega kulturnega in družbenega življenja in pomeni kompleksno dejavnost, ki prerašča zgolj gledališki okvir. Glede na cilje, ki jih dosežemo s kreativno gledališko vzgojo, bi bilo nujno, da tudi pri nas

postane del učnega načrta in didaktični pristop in ne bi bila več prepuščena slučajnim, lastnim iniciativam posameznih entuziastičnih učiteljev.» (Korošec, 2002, str. 53)

2.4 LUTKA KOT MOTIVACIJA ZA DEJAVNOSTI IN PROJEKTNO POVEZAVO PREDMETNIH PODROČJI

Lutka je izredno motivacijsko sredstvo za bogatenje in senzibiliziranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala, saj terja, da se otrok vživi v njeno situacijo in način doživljanja. Izkušnje v skupini pri delu z lutko kažejo, da se pri izdelavi in igri z njo lahko dokažejo tudi socialno izključeni otroci in tisti, ki so učno manj uspešni. Motivacija za delo je zelo visoka, kar je pomemben razlog, da se lutka vključi v vzgojno-izobraževalni proces kot sredstvo za doseganje ciljev. Izkušnje učiteljev in študentov kažejo, da je lutka izvrstno motivacijsko sredstvo za povezavo z ostalimi področji kurikulumu. S pomočjo lutke so dosegli vse cilje učnega načrta, hkrati pa vplivali tudi na socialni in čustveni razvoj otrok (Korošec, 2002).

Običajno lik – lutka predstavlja takšen problem, ki ga želijo otroci posebej natančno in poglobljeno raziskati. Otrok je pred problem postavljen posredno, preko lutke. Pri iskanju rešitve, za probleme lutke, je osvobojen dokončnosti rešitve, saj se posledice ne bodo kazale na njegovi koži. Tako je bolj sproščen in išče hipoteze, lahko ponavlja reševanje istega problema in se kadarkoli vrača na izhodišče. Ob tem se mora naučiti tudi veliko novega (npr. eksperimentirati, beležiti, spreminjati potek raziskovanja, brskati po knjigah, iskati različne pripomočke ipd.). Otrok skuša liku na podlagi svojega znanja in razmišljanja pomagati. Pri tem uporablja vse postopke, ki jih upoštevamo tudi pri problemskem pouku (Porenta, 2003).

Projekt, izveden s pomočjo lutk, ki povezuje različna področja kurikulumu, ni redkost. Lutka, ki jo vzgojiteljica izdelava sama ali jo vso zaprašeno najde nekje na podstrešju, vzbudi asociacije, ideje, zgodbo ... Vznemirjenje in ustvarjalna energija se prelevita v delovno vneto in priprave se začne. Bitje, ki čudežno oživi v rokah vzgojitelja, povezuje otroke in vzgojitelja z bližnjo in daljno okolico, povzroča ustvarjalni nemir ne samo v skupini, temveč po celem vrtcu, v dejavnosti pritegne celo starše in druge vzgojitelje v vrtcu. V skupini se pojavi junak s problemom, ki ga lahko reši le s pomočjo otrok. Ob tem, ko rešujejo junakov problem, otroci spoznavajo svoje naravno in družbeno okolje, različne poklice, preko literature in

interneta zbirajo informacije, obiskujejo razne ustanove, spoznavajo zgodovino domačega kraja – vse za prijateljico lutko (Majaron, Korošec, 2006).

Namesto, da otroku prikažemo nek del njegovega okolja, ga opišemo in razložimo ter mu organiziramo aktivno opazovanje, reševanje problemov ali učenje z odkrivanjem in s tem čim bolj neposreden stik otroka s stvarnim problemom, ga v projektne delu z lutko postavimo pred problem na indirektni način, preko lutke. Ves čas trajanja projekta vodimo otroke po hevristični poti tako, da sami iščejo odgovore na realne probleme: opazujejo, odkrivajo raznolikosti vsak zase in skupaj, jih primerjajo, raziskujejo, postavljajo hipoteze, jih soočajo, argumentirajo, se posvetujejo s strokovnjaki, jih preverjajo na načine, ki jih sami uvajajo, variirajo pogoje, formulirajo posplošitve, izvajajo eksperimente, ki jih sami snujejo, merijo, skicirajo, izdelujejo naprave, pripomočke, modele ... iščejo praktične rešitve. Učijo se misliti, snovati, delovati, rokovati, sodelovati, sprejemati odločitve. Idealno in teleološko vzeto naj bi otrok v projektne delu z lutko v največji možni meri spoznal, razvil in izrazil vse svoje potencialne in celotno osebnost ter vzpostavil čim bolj aktiven, kreativen, čustveno bogat, iz notranje motivacije porojen, socialno angažiran in vrednostno opredeljen odnos do civilizacije in kulture, v kateri živi (Gobec, 2000).

Porentova (2003) ugotavlja, da ima projektne delo z lutko v skupini veliko prednosti in te so: lutka krepi pozitivne čustvene odnose v skupini in izražanje čustev ter razvija empatijo in tolerantnost; omogoča lažjo komunikacijo med vzgojiteljem in otroki in se pogosto pojavlja tudi kot pomočnik pri uravnavanju pozitivne klime; spodbuja igranje z možnostmi in verjetnostmi («kot da bi bilo», «če bi bilo») in s tem vpliva na razvoj divergentnih sposobnosti; dopušča sprejemanje igre kot legitimne dejavnosti pri usvajanju novega znanja; omogoča razvijanje idej in spodbuja ustvarjalnost na vseh področjih; spodbuja skupinsko delo (skupno načrtovanje ter izdelavo skupnih in individualnih pripomočkov, rešitev, ki bodo liku pomagale, da opravi svojo nalogo); poveča motivacijo za delo; ob spoznavanju novega znanja razmišljajo tudi o postopkih, ki so jih privedli do novega znanja in rešitev, saj jih morajo potem prenesti lutki; ker je vsak otrok pomemben »učitelj« lutke, si ob tem razvija tudi pozitivno samopodobo in samozavest; lutka sprošča napetost ob visokih pričakovanjih (lutka se velikokrat zmoti, ima težave – otroci ji pri tem pomagajo in s tem so njihove težave videti manjše) (Porenta, 2003).

»Bistvo invencije projektne delo z lutko je najti vozlišče, v katerem se stikajo umetnost (zgodba), vzgoja (učni načrt in pedagoška dejavnost) ter otrok s svojimi potrebami in neponovljivostjo. Temu odgovarja ljubezenski trikotnik vzgojitelj – lutka – otrok.« (Gobec 2000, str. 39)

Prispevek vsakega posameznega otroka je pomemben zato, da skupina pride do rešitve, do novega znanja ali izdelka. Ob dobro pripravljenih učnih situacijah, skrbnem, a nevsiljivem vzgojiteljevem vodenju se razvijata otrokova vedoželjnost in sla po znanju. Pri tem se večja vzgojiteljeva poklicna samozavest pa tudi zboljšuje otrokova samopodoba, saj sta pri delu lahko oba bolj samostojna, ustvarjalna, vsak pa je pomemben člen verige novega znanja (Porenta 2003).

2.5 METODE DELA Z LUTKO

Lutke lahko z otroki uporabljamo na različne načine in jih povezujemo z vsakodnevnimi dejavnostmi v vrtcu. N. Renfro in T. Hunt (v: Korošec, 2006) izpostavljata šest različnih tehnik oziroma dejavnosti z lutko.

SPONTANA IGRA Z LUTKO

Zgodi se povsem spontano, brez posredovanja odraslih. Otrok se sam sproščeno in svobodno pogovarja z lutko, se igra z več lutkami hkrati in med igro spreminja vloge. V interakciji sta lahko dva otroka, vsak s svojo lutko, lahko pa eksperimentira več otrok. Igrajo se za mizo, pred ogledalom, v lutkovnem kotičku, kaj hitro pa si s pomočjo vzgojitelja naredijo preprost lutkovni oder.

PRIPRAVA PRIZOROV Z LUTKO

Ta dejavnost je pod vodstvom odrasle osebe, ki s tehnikami kreativne drame usmerja otroke k pripravi prizorov z lutko na osnovi zgodbe, poezije, glasbe, realnega življenja ali domišljije. Otroci niso omejeni z odrom, svobodno lahko pohajkujejo po igralnem prostoru in raziskujejo gibanje svojega telesa v odnosu do svoje lutke. Ni določenega scenarija in besedila za učenje na pamet, zato otroci svobodno prispevajo svoje ideje, dialog in scenarij. Vzgojitelj otroke

prepusti njihovi lastni ustvarjalnosti. Otroci lahko prizore oziroma predstavo pokažejo staršem, otrokom iz ostalih skupin ...

PRIPOVEDOVANJE Z LUTKO

Kot že samo ime pove, gre za pripovedovanje zgodb pa tudi za učenje pesmi, predstavitev poezije in vsebine knjige s pomočjo lutk. To vzgojitelju ponudi možnost za kreativno interpretacijo in ustvarjanje magičnega sveta za in z otroki. Gre za kombinacijo literarne umetnosti in lutk, ki s svojo obliko, barvo, dimenzijami in gibanjem obogatijo literarno doživetje. Otroci se vživijo v lutkovne junake, jih spodbujajo, sprašujejo in like globlje doživijo.

POGOVARJANJE SKOZI LUTKO

Otroci včasih ne znajo oz. težko izrazijo svoje misli, čustva in doživetja. Lutka lahko vzgojitelju in otroku v tem primeru zelo pomaga. V direktni komunikaciji se je otroku včasih težko zaupati odraslemu. Bolj sproščeno bo spregovoril lutki ali skozi svojo lutko. Lutka v tem primeru predstavlja ščit, zato se v takšni komunikaciji otrok ne počuti izpostavljenega.

Vzgojitelj lahko s pomočjo lutk otrokom posreduje informacije na nekoliko bolj vznemirljiv in zanimiv način. Ta način je vzgojitelju v pomoč pri doseganju kurikularnih ciljev in pri boljši motivaciji otrok za delo, otrokom pa za boljše pomnjenje in razumevanje učne snovi.

IZDELAVA LUTKE

Pri izdelavi lutke je pomembno, da otrok sam izdelava svojo lutko in ima pri tem toliko svobode, da bo lahko karakter oblikoval po svoje. Ni pomembno, kako lutka izgleda, pomembno je, da otrok verjame vanjo.

3 GLASBA IN PREDŠOLSKI OTROK

»Predšolski otrok je čustveno občutljiv in dovzeten, zato ga glasba priteguje in zanima, v njem zapušča močan vtis. Vendar moramo skrbeti, da to zanimanje ne usahne.« (Voglar, 1989, str. 8)

Predšolska glasbena vzgoja želi biti vsestranska – celovita in sistem predšolske glasbene vzgoje to njeno celovitost izraža. Ta sistem ni samo okvir za glasbeno načrtovanje, ampak je vsakodnevni usmerjevalec glasbenega dela, ki izraža enakopravnost glasbenih dejavnosti in uravnoveša ustvarjalno in poustvarjalno glasbeno delo. Vzgojitelja opozarja, da ne bi na kaj pozabil, otroku pa zagotavlja, da bo dobil vse, kar mu gre (Voglar, 1989).

Eden izmed glavnih ciljev glasbene vzgoje v predšolskem obdobju je, da pri otroku vzbujamo veselje in sproščenost, mu omogočimo doživljanje glasbenih vsebin in hkrati vplivamo na razvoj glasbenih sposobnosti in spretnosti. Zavedati se moramo, kako pomembna je sistematično zasnovana glasbena vzgoja v predšolskem obdobju otroka, saj je zgodnje otrokovo druženje z glasbo tesno povezano z njegovim kasnejšim glasbenim vedenjem. Razvijanje glasbene občutljivosti je osnovna naloga predšolske glasbene vzgoje. Ta občutljivost se razvija s spodbujanjem glasbenega doživljanja preko slušnega zaznavanja in v reproduciranju ter ustvarjanju glasbenih vsebin. Vzgojiteljevo delo v tem obdobju temelji na spodbujanju doživljanja glasbenih vsebin in na metodah dela, ki temeljijo na otroški igri (Denac, 2010).

Glasbene dejavnosti omogočajo doseganje naslednjih kurikularnih ciljev:

GLOBALNI CILJI:

- doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti
- spoznavanje posameznih umetnostnih zvrsti
- razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti

SPLOŠNI CILJI:

- spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, umetnosti in različnosti
- doživljanje umetnosti kot del družabnega in kulturnega življenja

- odkrivanje in negovanje specifičnih umetniških sposobnosti in nadarjenosti
- doživljanje in spoznavanje komunikacije z in o likovnih, glasbenih, plesnih, dramskih, filmskih delih
- uporaba in razvijanje spretnosti; spoznavanje, raziskovanje, eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi
- razvijanje sposobnosti izražanja istih doživetij v različnih umetniških jezikih; plesnem, dramskem, likovnem, glasbenem, filmskem idr.
- razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem

»Samo intenziven glasbeni doživljanje ustvarja pogoje za spontani otroški odziv v glasbenih aktivnostih, v katerih bo otrok ustvarjalec, izvajalec in poslušalec glasbe.« (Denac, 2010, str. 37)

3.1 GLASBA IN OTROKOV CELOSTNI RAZVOJ

Glasba ima pri vzgoji otrok neprecenljivo vlogo, saj prispeva k uresničevanju široke palete vzgojno-izobraževalnih ciljev. Glasbene izkušnje spodbujajo raziskovanje drugačnih in novih idej, povečajo otrokovo izražanje čustev ter izostrijo zavedanje in opažanje čustev drugih. Otrok skozi poslušanje, izvajanje in ustvarjanje glasbe intelektualno raste, saj ga glasba vodi k razmišljanju in reševanju problemov ter organizaciji zaznav v smislu povezav, primerjav in ustvarjanju novih pojmov. Ob petju in poslušanju glasbe si otrok pridobiva besedni zaklad, ki mu pomaga pri učenju besednih in zvočnih vzorcev. Glasbene izkušnje so pomembne tudi pri njegovem fizičnem razvoju. Ob petju, igranju inštrumentov in ritmičnem gibanju pridobiva in povečuje nadzor nad svojim telesom in tako lažje raziskuje okolje. Ob glasbi si otrok razvija tudi pojem o samem sebi, saj prek organiziranega zvočnega okolja spoznava samega sebe ter se kot osebnost vrašča v kulturno stvarnost, ki ga obdaja. Glasba torej pomembno prispeva k otrokovemu socialnemu, emocionalnemu, intelektualnemu in fizičnemu razvoju. Predvsem pa ima glasba nepogrešljivo vlogo pri rasti otrokove osebnosti (Pesek, 1997).

Denacova (2002) je podrobneje opredelila kako z glasbenimi dejavnostmi vplivamo na splošni estetski, moralni, telesni in intelektualni razvoj otrokove osebnosti.

ESTETSKA VZGOJA

Z glasbenimi dejavnostmi:

- razvijamo sposobnosti zaznavanja, doživljanja, ustvarjanja in vrednotenja estetskih razsežnosti glasbe;
- razvijamo otrokove ustvarjalne sposobnosti v smislu estetsko oblikovanega glasbenega izražanja;
- razvijamo estetski čut in smisel za lepo v glasbi;
- oblikujemo osnove estetskega glasbenega okusa;
- spodbujamo usvajanje osnovnih glasbenih znanj, spretnosti in navad estetske narave.

MORALNA VZGOJA

Glasbene dejavnosti prispevajo k:

- oblikovanju otroškega kolektiva,
- oblikovanju karakternih lastnosti,
- oblikovanju pravilnega odnosa do skupne lastnine,
- razvijanju življenjskega optimizma.

TELESNA VZGOJA

Glasba vpliva na:

- značaj, hitrost in natančnost gibanja,
- pravilno držo telesa, kvaliteto hoje in teka,
- psihofizično koordinacijo.

INTELEKTUALNA VZGOJA

Z glasbenimi dejavnostmi vplivamo na razvoj:

- slušne občutljivosti, slušnih zaznav in predstav,
- usmerjene pozornosti,
- pomnjenja,
- mišljenja,
- ustvarjalne domišljije,
- govora.

3.2 GLASBENI RAZVOJ PREDŠOLSKEGA OTROKA

Predšolsko obdobje in prva tri leta osnovne šole so odločilni za razvoj glasbenih sposobnosti. Otrokov razvoj je odvisen od dednosti, okolja in lastne aktivnosti. Vsi ti dejavniki vplivajo na razvoj glasbenih sposobnosti. Otrokova aktivnost je pogoj, da se dispozicije razvijejo v sposobnosti. Za to pa so potrebne ugodne zunanje okoliščine – družinsko in družbeno okolje. Glasbeni razvoj vključuje razvoj elementarnih glasbenih sposobnosti, kot sta melodični in ritmični posluš, ter sposobnosti višjega reda, kot so harmonični posluš, analitično poslušanje in sposobnosti estetskega oblikovanja in vrednotenja (Denac, 2002).

Teorije o razvojnih stopnjah in fazah razvoja otrokovih sposobnosti pomenijo le okvir, saj je nemogoče vedno natančno določiti, kdaj se razvije posamezna sposobnost. Shuter-Dyson in Gabriel (v: Denac, 2002, str. 26) sta razvoj glasbenih sposobnosti predšolskih otrok razvrstila tako:

- od 0 do 1 leta: reakcije na zvok,
- od 1 do 2 leti: spontano ustvarjanje zvokov,
- od 2 do 3 let: začetek reproduciranja pesemskih fraz, ki jih otrok sliši,
- od 3 do 4 let: usvojitev okvirne melodije; možnost razvoja absolutnega posluha, če se otrok uči igranja na inštrument,
- od 4 do 5 let: razlikovanje med tonskimi višinami in odmevi preprostih ritmičnih vzorcev s ploskanjem,
- od 5 do 6 let: razumevanje pojmov glasno in tiho; razlikovanje pojmov enako in različno v težjem tonalnem ali ritmičnem vzorcu,
- od 6 do 7 let: napredek petja v intonaciji; boljše dožemanje tonalne kot atonalne glasbe.

Poznavanje zakonitosti otrokovega razvoja je za uspešnost pedagoškega dela pomembna. Če smo seznanjeni z razvojnimi posebnostmi otrok na določeni starostni stopnji, lažje in uspešneje načrtujemo in organiziramo glasbene vsebine, ki jih bodo otroci sposobni sprejemati (Pesek, 1997).

3.3 USTVARJALNE METODE DELA PREDŠOLSKE GLASBENE VZGOJE

Ustvarjanje v glasbeni vzgoji je način spoznavanja glasbene govornice skozi neposredno izkustvo. Vzgojitelj spodbuja in vodi otroke k predvidenim vzgojno-izobraževalnim ciljem, tako da sami oblikujejo zvočno gradivo, doživljajsko poustvarjajo glasbene vsebine in svoja glasbena doživetja ter predstave ustvarjalno izražajo v drugih medijih (Oblak, 1997).

Voglarjeva (1989) je opredelila ustvarjalne metode dela predšolske glasbene vzgoje:

USTVARJALNE METODE PETJA

- Izmišljanje melodije in besedila

Izmišljanje melodije in besedila je najpogostejša metoda ustvarjalnega petja, uporabna v vseh starostnih oddelkih. Otrok si sočasno izmišlja melodijo in besedilo. Besedilo je lahko pripovedno, z njim nam otrok nekaj sporoča ali pripoveduje, lahko se omejuje na posamezne besede ali vloge, ki jih otrok ponavlja. Besedilo se lahko rima, vendar največkrat ne. Melodija je po obliki lahko brezoblična, členjena ali enovita.

- Izmišljanje melodije na dano besedilo

Otrok si izmišlja melodijo na kratka rimana ali tudi nerimana besedila, na besedilo: izštevanke, deklamacije, uganke, besedne igre, premega govora v pravljici ipd. Ta metoda prevladuje v oddelkih 4- do 7-letnih otrok.

- Izmišljanje besedila na dano melodijo

To metodo uporabljamo predvsem v oddelkih 5- do 7-letnih otrok. Otrok si izmisli ob že obstoječi pesmi še svojo kitico besedila. Metodo uporabimo samo pri pesmih, ki to dopuščajo, pesmih, ki vsebinsko niso zaokrožene in takih, pri katerih se situacije iz kitice v kitico ponavljajo.

USTVARJALNE METODE POSLUŠANJA

– Poslušanje miže

Predšolskega otroka navajamo, naj glasbo posluša miže. Pri takem poslušanju okolje otroka ne bo toliko motilo kot sicer. Lažje bo bolj zbrano poslušal in sledil glasbenemu toku. Ta metoda je uporabna za vse starostne stopnje.

– Prepuščanje glasbi

To metodo uporabljamo pri otrocih, starih od 4 let naprej. Otroka usmerjamo, naj se poskuša glasbi prepustiti. Pri takem predanem poslušanju otrok pozabi nase in na svoje okolje, zato glasbo dosti globlje doživlja. Pri tej metodi je potrebna uvodna priprava na poslušanje, pri kateri otroci aktivno sodelujejo. Vsak otrok si izbere svoj kotichek, v katerem se bo lahko predajal glasbi.

– Izražanje glasbe

Otrok lahko svoje doživljanje glasbe izraža z mimiko in gibanjem ob glasbi (v oddelkih od 3- do 7- letnih otrok) ter z risanjem in slikanjem (v oddelkih od 5- do 7- letnih otrok).

USTVARJALNE METODE IGRANJA NA INŠTRUMENTE

Pri ustvarjalnih metodah igranja na inštrumente lahko otroci prosto, neusmerjeno ustvarjajo (brez vsebinske usmeritve) ali pa usmerjeno. Pri usmerjenem da vzgojitelj pobudo za ustvarjanje in tudi notranjo vsebino.

– Neusmerjeno ustvarjanje

Takoj, ko otrok ugotovi, kako inštrument deluje, začne nanj igrati – ustvarja zvoke in ritme. Otroka zadovolji igranje samo po sebi. Ko dobi inštrument, ne sprašuje in ne razmišlja o tem, kaj naj zaigra. Otroku je igranje pot in cilj.

– Usmerjeno igranje

Pri usmerjenem ustvarjanju omejujemo otrokovo ustvarjalno svobodo z usmeritvami od zunaj. Otroka usmerjamo k ustvarjanju neke glasbene vsebine, npr. k ustvarjanju tihe in glasne, živahne ali umirjene glasbe, k izmeničnemu ustvarjanju enkrat s tankimi visokimi zvoki, drugič z debelimi nizkimi zvoki. Otroka lahko usmerjamo k ustvarjanju glasbe, ki izraža neko domišljijsko ali stvarno vsebino, k ustvarjanju zvočne slike, zvočnih pogovorov, zvočnega gledališča in k ustvarjanju ritmičnih vprašanj in odgovorov.

USTVARJALNE METODE GLASBENIH DIDAKTIČNIH IGER

Pri ustvarjalnih metodah glasbenih didaktičnih iger otrok ustvarja s svojim glasom in s pomočjo inštrumentov. Glasbene didaktične igre se povezujejo s petjem, igranjem na inštrumente in poslušanjem glasbe, zato se med izvajanjem le-teh prepletajo tudi ostale ustvarjalne metode.

3.4 VLOGA VZGOJITELJA PRI GLASBENIH DEJAVNOSTIH

Vzgojitelj je v glasbenih dejavnostih aktivni izvajalec in ne le tisti, ki organizira in načrtuje okolje in potek dejavnosti. Njegova pričakovanja ne smejo biti prevelika in storilnostno usmerjena. Zavedati se mora, da še tako skrbno načrtovane dejavnosti, naše doživeto muziciranje ali novi inštrumenti ne bodo pritegnili pozornosti vseh otrok. Nekateri otroci potrebujejo čas, da se privadijo na novosti in odzovejo na povabilo. Med glasbenim izvajanjem sta pomembna položaj vzgojitelja in neverbalna komunikacija. Če igra na inštrumente, ki so razpostavljeni po prostoru, mora ohranjati stik z gestami odobravanja, pohvalami ali zgolj z očesnim stikom. Med glasbenim izvajanjem naj ne uporablja pogoste ali nepotrebne verbalne komunikacije, ker s tem prekinja sporočilnost in doživljanje glasbene zvočnosti. Otroke postopno navaja in vzgaja na določene otroku razumljive gibe, ki v glasbeni praksi pomenijo: začeti, končati, tiho, glasno, hitreje ... Čez čas bo tovrstno komunikacijo prepoznal v dirigentu, zborovodji in glasbenikih, ki individualno ali skupno muzicirajo (Borota, 2006).

»Odrasli oblikujejo bogato in raznovrstno glasbeno, likovno, plesno, gledališko okolje z različnimi spodbudami, ki otroku omogočajo doživljanje sebe in drugih, okolice in umetnosti. Pestri, zabavni, zanimivi, presenetljivi viri izzivajo otrokovo željo po ustvarjanju in udejanjanju. Kakovostno estetsko in umetniško okolje sooblikuje otrokov razvoj estetskega vrednotenja in osebnega okusa.« (Bahovec, Bregar, Čas, 2007, str. 46)

4 OPREDELITEV USTVARJALNOSTI

Ustvarjalnost psihologi različno definirajo, vendar kljub temu najdemo nekaj skupnih značilnosti tega pojava, ki zajema izvirnost, neobičajnost, izjemnost, novo kombiniranje, divergentno mišljenje in koristnost. Pri ustvarjalnosti gre predvsem za akt ustvarjanja, pri čemer nastane nekaj novega, česar prej ni bilo. Pomeni več kot le nekakšen izdelek. To je proces uporabe pridobljenega znanja in spretnosti na nov način, originalnega reševanja problemov ter percepcije, ki je drugačna od že znane (Pesek, 1997).

Ustvarjalno mišljenje je spontan proces. To pomeni, da ne moreš sesti za mizo in skleniti, da boš napisal novelo, da boš sestavil nov stroj ipd., čeprav imaš dovolj gradiva. Ustvarjalnost lahko pospešimo s tem, da intenzivno razmišljamo o problemu ali gradivu in preizkušamo razne možnosti rešitve (Pečjak, 1987).

Različni avtorji so različno opredelili ustvarjalnost. Trstenjak (1981) povzema nekatere teoretike:

- F. Barron vidi ustvarjalnost v zmožnosti nekaj novega priklicati v življenje, česar prej ni bilo. V jedru je zanj ustvarjalnost isto kakor izvirnost.
- N. E. Golovin vidi bistveno značilnost ustvarjalnosti v tem, da prekaša prejšnje izkušnje in se jim v nekem obsegu tudi zoperstavlja.
- J. E. Arnold pravi, da ustvarjalnost vsebuje tiste mentalne procese, v katerih je preteklo izkustvo kombinirano, navadno z nekaterimi premaknitvami, tako da vzniknejo novi vzorci, novi načini in nove ureditve, ki bolje zadostijo nekaterim potrebam človeštva.
- A. F. Osborn pravi, da se da ustvarjalnost z vajo naučiti in jo z učenjem izpopolnjevati.
- M. I. Stein vidi v ustvarjalnosti proces, ki gre v smeri novega dela, tako da je sprejemljivo ali koristno ali zadovoljivo za določeno skupino ali pa jo celo preživi za določen čas.
- J. W. Getzels in P. W. Jackson sta ustvarjalnost videla v novih odzivih na dražljaje.
- E. Hilgard je poudaril, da gre pri ustvarjalnosti predvsem za odkrivanje, se pravi postavljanje, odpiranje problemov, ne pa za njihovo reševanje.

Guilford (v: Jaušovec, 1987, str. 7) je mišljenje razdelil na konvergentno in divergentno. Prvo pride do izraza pri reševanju zaprtih tipov problemov, ki dopuščajo samo eno rešitev. Drugo pa se kaže pri reševanju odprtih tipov problemov, ki jih lahko rešujemo na različne načine in dopuščajo več možnih rešitev. Guilford je menil, da so divergentne sposobnosti tesno povezane z ustvarjalnostjo. Za merjenje divergentnih sposobnosti je s sodelavci sestavil teste, ki obsegajo naslednje faktorje:

- fluentnost: sposobnost, da najdemo številne rešitve, ki ustrezajo podanim zahtevam;
- fleksibilnost: sposobnost, da problem rešimo na različne načine;
- originalnost: sposobnost, da proizvedemo nenavadne rešitve.

Med značilne lastnosti ustvarjalnih oseb sodijo razigranost, izvirnost, radovednost, samomotiviranost, nekonformizem, čustvena občutljivost, smisel za humor, perfekcionizem, naklonjenost do problemov in dobra samopodoba. Mnoge od teh lastnosti so izražene že v zgodnjem otroštvu, saj otrok v sebi nosi potencialne, ki se bodo razvili ali ugasnili pod vplivi okolja, socialnih izkušenj in dejavnosti, v katerih se bo udeleževal (Kovač, 2003).

4.1 USTVARJALNOST OTROK

Miriam Rockness (v: Pečjak, 1987, str. 211) je zapisala: »Otroštvo je jutro ustvarjalnosti. Otroci so sprejemljivi za vse čudeže sveta, ki se širijo pred njimi. Zanje je vsaka stvar sveža, nova in žareča.«

Otroci so izvirni. Pravljičice in fantastične zgodbe poslušajo z odprtimi usti. Radi si jih tudi sami izmišljajo. Njihove pripovedi so zmedene, ker niso podvržene naši logiki mišljenja, ne manjka pa jim izvirnosti. Pogoste so nove besede, osebe iz različnih krajev in časov nastopajo skupaj, živali in predmeti so živi ... Otroci imajo mnoge osebne lastnosti, ki so značilne za ustvarjalne ljudi. Radi se igrajo. Zlasti v družabnih igrah se izraža bogata domišljija. V igri so spontani in notranje motivirani, kar pomeni, da se igrajo zaradi uživanja v igri, ne pa zaradi zunanje nagrade. Mnogi psihologi menijo, da je igra »prototip« ustvarjanja. Morda najpomembnejša lastnost otrok, ki nas spominja na ustvarjalce, pa je nenehna radovednost. Že v prvem letu življenja dete preizkuša predmete, tolče z njimi ob tla, jih odpira, premetava, daje v usta in na druge načine raziskuje. Pozorno je na vse nenavadne, močne, nove dražljaje.

Z obvladovanjem govora se začne besedno raziskovanje. Predšolski otrok nenehno sprašuje »Zakaj?« Njegova želja po znanju in spoznanju je ogromna. Tako stališče do sveta imajo poleg otrok samo ustvarjalni odrasli (Pečjak, 1987).

Igrače vplivajo na ustvarjalnost ali rigidnost mišljenja. Z njimi otrok pridobiva vztrajnost, ki sicer ni sestavina mišljenja, a je za pomembnejše miselne stvaritve nujna. Poleg tega vplivajo igrače tudi na družbene odnose, čustva in interese. Igrače, ki spodbujajo ustvarjalnost, dopuščajo različne možnosti in ne pogojujejo igre. Dostikrat so neizdelane, nedokončane, tako da dopuščajo svobodo v izdelavi (Pečjak, 1987).

»Igra je medij, ki omogoča ustvarjalno predelavo realnega in objektivnega. V njej otrok fleksibilno organizira dele na nov, izvirni način. Izhajajoč iz lastnih izkustev realnega sveta otrok transformira in modificira stare mape in sestavlja nove. Igra je na ta način vezana na razvoj fleksibilnosti in divergentnega mišljenja. V njej otrok na specifični način rešuje probleme.« (Kovač, 2003)

Za ustvarjalne otroke je značilno, da kažejo veliko čustveno zavzetost pri reševanju nalog, ki jih zanimajo. Pri reševanju takšnih problemov so tudi zelo vztrajni. Nekateri ustvarjalni posamezniki so tudi strastni zbiralci znamk ipd. Kažejo veliko čustvenost in razumevanje za potrebe drugih. Na poseben – čustven način razumejo zgodbe in dogodke. S celim telesom sodelujejo pri petju, deklamiranju pesmi, pripovedovanju zgodb in podobnih dejavnostih (Jaušovec, 1987).

Poleg ustvarjalnih modelov je za razvoj ustvarjalnosti pomembna tudi ustrezna klima, demokratični odnosi, spodbudno materialno okolje, v katerem je dovolj materiala, sredstev in možnosti za raziskovanje in eksperimentiranje ter možnost pridobivanja različnih izkušenj in bogatega doživljanja. Okolje mora zagotoviti tudi ustrezno varnost, da si otrok izoblikuje dobro samopodobo in se pogumno sooča z izzivi, konflikti in problemi, ki ga vabijo k reševanju in ustvarjanju (Kovač, 2003).

4.2 USTVARJALEN VRTEC IN VZGOJITELJICA

Na kvizih in testih velja samo en pravilen odgovor in vsak si želi imeti prav. Vprašanje je, ali smo pripravljeni na množico enakovrednih pogledov, razlag, odgovorov, ali smo sposobni vsaj malo tolerance in nato spoštovanja drugačnosti. Pri vsem tem ne gre zgolj za vprašanje ustrezne strokovne usposobljenosti, ampak gre za naravnost in stališča do teh vprašanj in tudi motiviranost za drugačen način dela. Vzgojiteljica je tista, ki mora teorijo, načela, cilje prevajati v vsakodnevno prakso. Le-ta se ji predstavlja kot množica nedoločenih situacij, ki zahtevajo ustrezno delovanje in reagiranje. Od nje se pričakuje, da bo sama ustvarjalna, ter da bo prepoznala ustvarjalno vedenje pri otroku, da ga bo lahko podpirala in spodbujala in tako prispevala k njegovemu razvoju. Otrok ima manj izkušenj, s katerimi lahko povezuje nove vsebine, zato je pogosto miselno bolj odprt za nove ideje in za nove pristope. Vzgojiteljeva naloga je, da to odprtost ohranja in jo spodbuja ter s tem prispeva k razvoju ustvarjalnosti na vseh področjih življenja in dela. Pri tem pa mu bo seveda lažje, če bo tudi sam ohranjal odprtost, iskal nove in različne pristope k poučevanju in učenju, razvijal svojo ustvarjalnost in inovativnost (Kovač, 2003).

Danes vemo, da je ustvarjalnost potrebno razvijati in spodbujati. Vzgojno-izobraževalni sistem, poleg družine, zagotavlja največ možnosti za spodbujanje otroške kreativnosti. Vloga vzgojitelja je pri tem pomembna. Pomembno je, da vzgojitelj sam neguje svoje ustvarjalne potenciale in jih v skladu s tem uči uporabljati ustvarjalne metode dela. Ravno tako je pomembno, da vzgojitelj za spodbujanje ustvarjalnosti izbere tiste organizacijske oblike, ki bodo otroke spodbujale k ustvarjalnemu mišljenju in delovanju. Vzgojiteljev način dela naj bi temeljil na ustvarjalnih metodah dela in na organizaciji skupin, ki bi otroke spodbudile k divergentnemu mišljenju in ustvarjalnemu reševanju problemov, saj bi jim s tem omogočili razvoj ustvarjalnosti. Vzgojitelj, ki razume, da je učenje ustvarjalen in edinstven proces za vsakega posameznika, lahko organizira dejavnosti tako, da bodo otroku izziv in spodbuda. Takšen način dela bo pripomogel k otrokovemu celostnemu razvoju (Jukić, 2009).

Če vzgojitelj želi vzbujati otrokovo ustvarjalnost, ne more delati po receptih, ampak je ustvarjalec vzgojnega procesa. Pri uporabi metode ustvarjalnega giba, naj si bo v usmerjeni plesni igri v vrtcu, v integriranem ali tradicionalnem pouku, je vzgojitelj scenarist, režiser, koreograf, plesalec, glasbenik, kostumograf, scenograf, predvsem pa spodbujevalec in organizator. Vzgojiteljevo bogastvo idej se lahko kaže v številnih raznolikih zasnovah plesnih

in drugih dejavnostih in v številnih gibalnih rešitvah ob uporabljenih spodbudah. Vzgojiteljeva originalnost je v iskanju novih, drugačnih zamisli in izvedb. Njegova prožnost se kaže v prilagajanju trenutnim nepredvidenim situacijam med potekom usmerjene dejavnosti, v zmožnosti odstopanja od načrtovanega poteka in še marsičem (Kroflič, Gobec, 1995).

Naloga vrtca je, da poskrbi za okolje, ki bo ponujalo raznolike spodbude za dejavnosti in učenje, otrokovo lastno aktivnost in ustvarjalno izražanje. Zelo pomemben je tudi individualni pristop. Ovire, konflikti, problemi, ki nekoga spodbudijo k ustvarjalnemu iskanju rešitev, lahko drugemu vzamejo pogum, načnejo njegovo samopodobo in zavrejo razvoj ustvarjalnosti. Zato mora vzgojitelj skrbno spremljati in spoznavati vsakega posameznika ter se v svojem ravnanju prilagajati posebnostim posameznikov in skupine (Kovač, 2003).

Med cilji Kurikuluma za vrtce (v: Bahovec, Bregar, Čas, 2007) zasledimo spodbujanje ustvarjalnosti v naslednjih:

- »Bolj odprt in fleksibilen kurikulum v različnih programih za predšolske otroke.«

Vrtce spodbuja k ustvarjalnemu pristopu pri ponudbi programov in dejavnosti za različne potrebe otrok in njihovih staršev.

- »Večje omogočanje individualnosti, drugačnosti in izbire v nasprotju s skupinsko rutino.«

Poudarja vidike, ki so značilni za spodbujanje ustvarjalnega vedenja in s tem predstavlja podporo razvoju individualnih ustvarjalnih potencialov otrok.

- »Večja avtonomnost in strokovna odgovornost vrtcev in njihovih strokovnih delavcev.«

Vrtec kot organizacija in vsak strokovni delavec posebej gradi in ustvarja svoj izvedbeni kurikulum.

Kovačeva (2003) navaja dva primera uveljavljanja ustvarjalnih pristopov pri delu v vrtcu.

– INOVACIJSKI PROJEKT

To je ena od oblik, ki zahteva veliko mero ustvarjalnosti vseh udeležencev. Še posebno, kadar gre za inovacijske projekte, ki prinašajo nekaj novega, originalnega, domiselnega.

– PREDSTAVA ZA OTROKE – MOŽNOST IZRAŽANJA USTVARJALNOSTI STROKOVNIH DELAVCEV V VRTCU

Vzgojiteljice se srečujejo z različnimi področji, ki vključujejo ustvarjalno izražanje skozi umetniške jezike – glasba, ples, likovno izražanje, dramska umetnost. Vsako področje dejavnosti zahteva ustvarjalne pristope pri načrtovanju dejavnosti, iskanju izzivov, ponudbi sredstev in reševanju problemov. Poklic zahteva usposobljenost na vseh področjih, vsak posameznik pa ima še svoje afinitete in razvitejše sposobnosti na posameznih področjih. Imenujemo jih močna področja – področja, na katerih se posamezniki še posebej angažirajo, jih dobro obvladujejo in z močjo zgloda za to področje navdušujejo tudi otroke. Te sposobnosti pridejo do izraza na različne načine – pri pripravi prireditev za otroke, urejanju prostorov, pripravi razstav, dajanju idej in pobud, izvajanju obogatitvenih in interesnih dejavnosti ipd. (Kovač, 2003).

Sodobna pedagoška in psihološka spoznanja kažejo, na nujnost razumevanja ustvarjalnosti kot otrokovega potenciala. Da bi se ta potencial razvijal, je potrebno zagotoviti pogoje in ustvariti okolje, primerno za spodbujanje njegove ustvarjalnosti. Ob prvih interakcijah vzgojitelja z otrokom je zaželeno ustvariti otrokom privlačna in ustrezna gradiva, mu zagotoviti priložnosti za samostojno nadgrajevanje znanja in pridobivanja izkušenj, dopuščati otroku samostojno preizkušanje in delanje napak, mu omogočiti izkustveno učenje z organizacijo prostora, ki mu dopušča svobodo gibanja, mišljenja in izražanja. Pri tem je zaželeno ustvarjalno poučevanje in poučevanje za ustvarjalnost v vseh elementih kurikuluma. Možnosti spodbujanja otrokove ustvarjalnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu se realizirajo z zagotavljanjem priložnosti za maksimalen razvoj njegovih ustvarjalnih potencialov (Jukić, 2009).

4.3 GLASBENA USTVARJALNOST IN GLASBENO USTVARJANJE PREDŠOLSKIH OTROK

Glasbeno ustvarjanje je sestavljen proces, ki vključuje doživljanje, razumevanje, poslušanje, ritmično gibanje, petje in igranje inštrumentov (Pesek, 1997).

Glasbene dejavnosti omogočajo razvijanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo v otrokovem raziskovanju in spoznavanju sveta. Prve oblike glasbene ustvarjalnosti lahko pri otroku zaznamo že v predšolskem obdobju (otrok zapoje »izmišljarijo«). Vokalna produkcija je na začetku vezana na besedilo in šele kasneje otrok vokalno ustvarja brez besedila na določenih zlogih, glasovih, samo na osnovi melodičnih predstav. Z razvojem glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj se povečujejo zmožnosti za glasbeno ustvarjalnost. Otrok pri razvoju glasbene ustvarjalnosti razpolaga z melodijo, ritmom, obliko in z ekspresivnimi kvalitetami (zvočna barva, tempo, dinamika). Ob prvih poskusih glasbenega ustvarjanja pri dejavnostih, čuti zadovoljstvo. Postopoma si razvija tudi kritičen odnos do lastnega ustvarjanja. Pridobiti si mora občutek, da njegove izvirne domislice in s tem njegovo ustvarjalnost z navdušenjem sprejemamo. Na otrokovo ustvarjalnost vpliva spodbujajoče okolje ter vzgojiteljev osebni zgled (Denac, 2002).

Vzgojno-izobraževalni proces je izrednega pomena pri razvoju ustvarjalne domišljije. Kolikor več znanja in spretnosti otrok pridobiva, toliko bolj bo opremljen za ustvarjalno mišljenje in dejavnost. Otrok pri glasbenem ustvarjanju prevzame vlogo skladatelja. Materiali, s katerimi ustvarjalno dela, so melodija, ritem, harmonija, forma in ekspresivne kvalitete. Raziskovati morajo svet zvoka, da bi povečali svojo slušno zaznavo in občutljivost. Ko majhni otroci dodajajo inštrumentalne spremljave k zgodbam in pesmim, izražajo svoje ustvarjalne ideje. Otroci imajo veliko možnosti za ustvarjanje domislic pri sestavljanju novih pesmic, glasbenih pravljic, inštrumentalnih spremljav in gibalnih vzorcev. Sposobnost otrok, da glasbo ustvarjajo in se nanjo ustvarjalno odzivajo, lahko vzgajamo edino v ozračju spodbujanja, neformalnosti, svobode, in to tako, da otroku omogočimo čim več glasbenih izkušenj. Cilj predšolskih pedagogov mora biti optimalni razvoj glasbenih sposobnosti otrok, da bodo le-ti lahko razmišljali in delovali ustvarjalno na vseh področjih glasbenega življenja in življenja nasploh (Pesek, 1997).

Glasbeno ustvarjalnost v predšolskem obdobju razvijamo na različne načine:

- z raziskovanjem in spoznavanjem glasbenih elementov in zakonitosti,
- z raziskovanjem sveta zvokov,
- z eksperimentalnim inštrumentalnim in vokalnim ustvarjanjem,
- z ustvarjanjem inštrumentalnih spremljav pesmim, zgodbam, dramatizacijam,
- z ustvarjanjem lastnih inštrumentalnih vsebin,
- z ustvarjanjem lastnih vokalnih vsebin,
- z nadaljevanjem pesmic, ki niso končane, otrokom omogočajo, da ustvarijo melodijo in besedilo,
- z melodičnimi vprašanji in odgovori,
- z oblikovanjem, izdelovanjem otroških glasbil (Denac, 2002).

Raznolike ustvarjalne dejavnosti v glasbi ter ob njej dajejo priložnost, da otroci svoje interese in potrebe izkažejo. Na ta način se lahko, skladno z individualnimi nagnjenji in zmožnostmi, uspešneje vključujejo v različne interesne aktivnosti. Otrok z lastnim ustvarjanjem zvočni svet spreminja, oblikuje in ga tako intenzivneje doživlja (Oblak, 1997).

Ustvarjalnost v glasbi lahko uspešno razvija le tisti vzgojitelj, ki je tudi sam kreativen. Glasbene dejavnosti, ki vključujejo ustvarjalne dejavnosti, so zahtevnejše in potrebujejo več organizacijskih in vsebinskih priprav. Pozitiven odnos do glasbene vzgoje usmerja vzgojitelja k študiju in uporabi oblik učenja, s katerimi lahko dosega čim boljše rezultate. V tem primeru ne more mimo ustvarjalnosti, ki izhaja iz otrokove razvojne naravnosti, hkrati pa je temeljna značilnost glasbene umetnosti, ki ji je vzgoja namenjena (Oblak, 1997).

4.4 LUTKOVNA IN GLEDALIŠKA USTVARJALNOST PREDŠOLSКИH OTROK

V skladu s cilji kreativne dramske vzgoje se otrokom predstavi nek problem, vezan na učni načrt ali kurikulum za vrtce, ki ga z igro z lutkami ustvarjalno rešijo. Izhodišče je lahko tudi zgodba, ki se tematsko veže na šolsko delo, otroci pa to zgodbo v skupini ali individualno obdelajo, predelajo z veliko mero ustvarjalne svobode, ki jim jo vzgojitelj dopušča. Dodajajo svoje like, spreminjajo konec zgodbe, so ustvarjalni pri oblikovanju lutk in scene. S takšnim vodenjem otrokom dopuščamo lastne rešitve in jim z nasveti pomagamo pri težavah.

Vzgojitelji, ki pri svojem delu uporabljajo lutke, pogosto med pozitivnimi učinki navajajo tudi ustvarjalnost otrok (Korošec, 2006).

Preprosta vzgojiteljeva lutka otroka vzpodbudi tudi k lastni ustvarjalnosti in tako se rodijo prvi kreativni izdelki, ki močno utrdijo otrokovo samopodobo. Že v predšolski dobi vzgojitelj usmerja otroka k ustvarjalni igri z lutkovnimi elementi: prstne igre, lutke iz škatel, vrečk, iz nogavic, animacije igrač ... Za vzgojitelja je pomembno odkrivanje otrokovih talentov in ustvarjalnih potencialov, pa tudi ustvarjanje novih vsebin ter socializacija (Majaron, 2002).

»Lutke izzivajo domišljijo in ustvarjalnost, to oboje pa je najdragocenejša dota otroku za nadaljnji razvoj.« (Majaron, 2000, str. 35)

Otrok s samim prenosom gibanja iz okolja v gibanje svojega telesa ustvarja novo kvaliteto. Gibe svojega telesa lahko svobodno oblikuje, kolikor mu gibljivost to omogoča ne glede na vzorce gibanj iz okolja. Gibanje si izmišlja, ustvarja nove oblike v mirovanju in v gibanju telesa. Otrok v skupini ali individualno rešuje probleme – različne gibalne naloge (npr. gibalno ustvariti Baltazarjev stroj). Rešitev problema ni enoznačna za vse udeležence, rešitev je v različnosti; vsaka skupina ali posameznik išče svojo zamisel, ki jo izpelje, razvije iz danega izhodišča. Otrok ne ostaja le na storilnostni ravni, ampak z gibanjem ustvari tudi nekaj novega, drugačnega. S tem si razvija svoje specifične sposobnosti, obenem pa se tudi notranje doživljajsko bogati (Kroflič, Gobec, 1995).

Ustvarjalne gibalne dejavnosti so način dela, pri katerem otroci z gibanjem izražajo, oblikujejo, ustvarjajo različne učno-vzgojne vsebine. Oblika dela je lahko frontalna, skupinska ali individualna. V poštev pridejo vsi učni in vzgojni predmeti v predmetnem in integriranem pouku. Gibanje, ki služi izražanju, komuniciranju, oblikovanju, ustvarjanju, je naravno človekovo gibanje, zato vzgojitelj ne potrebuje posebnega gibalnega predznanja, ampak le metodično znanje, iznajdljivost in izvirnost. Pobudo v gibalnem ustvarjanju prepušča otrokom oziroma jih na ustrezen način animira in spodbuja. Z vnašanjem giba v učno-vzgojni proces ustvarja sproščeno počutje ter tako olajša vzgojno-izobraževalni proces in spodbuja otrokov emocionalni, socialni in intelektualni razvoj (Kroflič, Gobec, 1995).

5 EMPIRIČNI DEL

6 NAČRT DIPLOMSKE NALOGE

6.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda učenja in poučevanja na vseh področjih kurikulumu. Ne le da je uspešna, je nujna v sodobnem šolstvu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke, polne domislic ter želja in sposobnosti za reševanje problemov. Glasba s svojimi nepredvidljivimi zvočnimi dogodki v otroku spodbuja domišljijo in mu omogoča popotovanje v neznano in drugačno. Iz te domišljjske poti se vsakokrat vrne v znano in varno okolje. Ta izkušnja je za otroka prijetna in smiselna. Primerno načrtovana glasbena dejavnost spodbudno vpliva in podpira otrokov interes in njegovo aktivnost, v kateri si bo na osnovi izkušenj in že osvojenega znanja nadalje razvijal glasbene zmožnosti (Borota, Geršak, Korošec, Majaron, 2006).

S sporočanjem skozi lutko se vzgojitelj otrokom približa in pridobi njihovo zaupanje. Naenkrat postane lutkar, pravljicar, ustvarjalec nečesa magičnega. Otroci takšnega učitelja vidijo kot osebo, ki prinaša v skupino veselje, zadovoljstvo in vznemirjenje. Vzamejo ga za svojega, za človeka, s katerim lahko iskreno delijo veselje ali žalost. To pa je seveda največ, kar si lahko vzgojitelj želi. S tem so zagotovljeni osnovni pogoji za nemoteno vzpostavljanje medosebne komunikacije (Borota, Geršak, Korošec, Majaron, 2006).

V diplomski nalogi želim raziskati, kako lutka vpliva na otrokovo glasbeno in gledališko ustvarjalnost. Z lutko želim otroke popeljati v domišljjski svet in igro, prek katere bodo ustvarjali in se učili. Med projektom bom poskušala otroke čim bolj miselno, čustveno in telesno angažirati, da bodo prek svojega raziskovanja prišli do novih spoznanj.

Vzgojiteljice v vrtcih lutke večinoma uporabljajo za lutkovne predstave, prek katerih otrokom posredujejo zgodbe, premalo pa kot ljubljenska skupine, s katerim se lahko otroci pogovarjajo, poigrava in zabavajo. Zato želim s svojo diplomsko nalogo dokazati, da lutka pozitivno vpliva na vsakdanjo klimo v vrtcu in je dobra motivacija za dejavnosti.

6.2 CILJI DIPLOMSKE NALOGE

- Dokazati želim, da lahko s pomočjo lutke spodbujamo otrokovo glasbeno ustvarjalnost.
- Dokazati želim, da prisotnost lutke dobro vpliva na otroke, njihovo počutje in željo po ustvarjalnosti.
- Dokazati želim, da lahko otrok s pomočjo lutke pridobiva nova znanja tudi na drugih področjih kurikuluma.

6.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- Ali lahko lutke in gledališko igro uporabimo kot motivacijo za učenje in spoznavanje vsebin s področja glasbe?
- Kakšni so odzivi otrok na prisotnost lutke in glasbeno ter gledališko ustvarjanje?
- Ali lahko otrok prek lutke pridobiva nova znanja tudi na drugih področjih kurikuluma?

6.4 METODA RAZISKOVANJA

Raziskovanje sem izvajala v Vrtcu Trebnje s triindvajsetimi otroki, starimi od pet do šest let. Raziskovanje je potekalo mesec in pol z vsakodnevnim opazovanjem otrok pri dejavnostih. Podatke sem zbrala s sprotnim zapisovanjem odzivov otrok, s fotografiranjem in snemanjem, na osnovi katerih sem opravila analize. Zbrane podatke sem obdelala z deskriptivno analizo.

7 NAČRT DEJAVNOSTI IN ANALIZE IZVEDBE

1. Dejavnost: Škratek Pesmica se je izgubil

Cilji:

- Otrok se zabava ob komunikaciji z lutko.
- Otrok spozna, da imajo vsi enake možnosti za sodelovanje pri dejavnosti.
- Spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do glasbe.

Vzgojiteljica spodbudi otroke, da skupaj zapojejo pesmico, ki jo že poznajo. Po zapeti pesmici škratek Pesmica potrka na vrata. Otrokom se predstavi in pove, da je med sprehajanjem po mestu slišal, da nekdo poje, in glasu je sledil. Mislil je, da ga bo pesmica pripeljala domov, pa ga je pripeljala do te stavbe. Otroke vpraša kje je in kaj delajo tukaj. Škratek otrokom pove, da se je izgubil in ne najde poti nazaj domov v Deželo glasbe. Otroke vpraša, če mu lahko kako pomagajo. Škratek pove, da zelo rad poje in igra na inštrumente. Žalosten je, ker ne ve, kdo bi tukaj v tem svetu z njim pel in igral glasbo. Otroke vpraša, če poznajo koga, in jih sprašuje toliko časa, dokler nekdo ne predlaga, da bi lahko oni peli in se igrali z njim. Škratek se ideje zelo razveseli in predlaga, da skupaj zapojejo kakšno pesmico. Otroke spodbudi, da se mu predstavijo, da si jih bo lažje zapomnil. Nato se poslovijo in obljubi, da se bo še vrnil k njim.

Analiza

Otroci so bili začudeni, ko so zaslišali trkanje na vrata, nato pa je skozi vrata vstopil škratek. Umirili so se in obmolknili ter z zanimanjem poslušali njegovo zgodbo, ki ga je pripeljala v njihovo igralnico. Lutka jih je popolnoma prevzela in motivirala. Z navdušenjem so sodelovali v komunikaciji z njim in mu pojasnjevali dogodke, ki so se mu zgodili v mestu in so se njemu zdeli nenavadni. Ko je škratek otroke vprašal, če poznajo koga, ki bi z njim pel pesmice, ustvarjal in poslušal glasbo, dokler ne najde poti nazaj domov, je takoj roke dvignilo nekaj otrok. Ti otroci in škratovo zadovoljstvo ob tem, pa je spodbudilo še ostale. Počasi so drug za drugim dvigovali roke. Na koncu pa so se vsi strinjali, da bodo škratku krajšali čas in da bodo oni z njim peli, ustvarjali in poslušali glasbo. Škratek jim je predlagal, da skupaj zapojejo pesmico in otroci so izbrali pesmico Enkrat je bil en škrat. Nato je škratek otrokom predlagal, da se mu predstavijo, in odšel do vsakega posameznika. Otroci so mu povedali

svoje ime, on pa jih je lepo pozdravil. Opazila sem nasmeške otrok in zadovoljstvo na obrazu, ker so spoznali škratek Pesmico. Občutek sem imela, da so s pozdravom začeli verjeti v njegov resnični obstoj. Škratek se je posvetil vsakemu posamezniku in s tem otrokom pokazal, da so vsi pomembni. Nikoli ne bom pozabila otrokovega pogleda, ko z navdušenjem in nekaj sramežljivosti zre lutki v oči in nestrpno pričakuje njen odziv. Otroci so se nato poslovili od škratek, mu mahali, dokler ni odšel iz igralnice, in še cel dan omenjali njegov obisk.

Otroci so se ob komunikaciji z lutko zabavali in neizmerno uživali. Sami so se lahko odločili in pri tem imeli vsi enake možnosti, da bodo sodelovali s škratekom in mu pomagali krajšati čas. Škratek jih je spodbudil k izražanju glasbe, pri tem so bili otroci veseli in zadovoljni.

Slika 1: Škratek Pesmica se predstavi.

2. Dejavnost: Škratek prinese drgalni boben

Cilji:

- Spodbujanje otrokove glasbene ustvarjalnosti.
- Spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do glasbe.
- Spodbujanje otrokove zavesti da zna in zmora sam.

Škratek pride v vrtec in vpraša otroke, kako so. Pove jim, da še vedno ni našel Dežele glasbe in da jim je nekaj prinesel. V vrečki iz blaga, ki jo lahko popolnoma zapremo, je drgalni boben. Otroci sedijo v krogu in vsak posebej potipa vrečko od zunaj in poskuša ugotoviti, kaj se skriva v njej. Ko vsi dobijo vrečko, jo odpremo in pogledamo, kaj je to. Predvidevam, da otroci inštrumenta še ne poznajo, zato jim škratek pokaže, kako se igra nanj. Nato vsak otrok dobi priložnost, da po svoje zaigra na inštrument. Ostali poslušajo in čakajo, da pridejo na vrsto. Igranje bomo posneli in si nato pogledali posnetek. Škratek se poslovil, ker mu bo gozdni škratek pripravil zajtrk, zato se mu že mudi.

Analiza

Otroci so se razveselili škratka Pesmice, ko je ponovno prišel k njim na obisk. Z navdušenjem so pričakovali, kaj jim bo povedal. V vrečki jim je prinesel presenečenje. Otroci so hoteli izvedeti, kaj je v vrečki, vendar jim tega ni takoj zaupal. S tipanjem zaprte vrečke so poskušali ugotoviti, kaj je v njej. Pričakovala sem, da bo vsaj nekaj otrok ugotovilo, kaj je notri, vendar ni nikomur uspelo. Otroci so ugotovili, da so v vrečki škatla, lonček, boben. Nekaj otrok je tudi povedalo, da ne vedo, kaj bi bilo v vrečki. Nato smo vrečko odprli in otroci so ugotovili, da je to inštrument, pravega imena pa niso poznali. Škratek jim je povedal, da je to drgalni boben. Nekaj otrok je samih povedalo, kako se nanj igra, in da za igranje potrebujemo vodo. Opazila sem, da so bili tisti otroci, ki so inštrument že poznali, zelo zadovoljni, ker so lahko ostalim povedali, kako se nanj igra in kaj potrebujemo za igranje. Škratek je vse spodbudil k igranju in ustvarjanju čisto posebne glasbe. Skoraj vsi otroci so takoj, ko so prišli na vrsto, zaigrali na drgalni boben in ustvarjali glasbo. Tega nista želela le neka deklica in deček s posebnimi potrebami. Kasneje sta tudi onadva poskusila, vendar s pomočjo vzgojiteljice. Opazila sem, da sta bila na koncu zelo zadovoljna, ker je tudi njima uspelo. Tudi ostali otroci so bili zadovoljni in navdušeni. Škratek Pesmica in presenečenje, ki jim ga je prinesel v vrečki, sta otroke navdušila in motivirala. Mirno so čakali, da pridejo na vrsto in z navdušenjem poslušali in spodbujali ostale. Ko smo prišli vsi na vrsto, je nekaj otrok ponovno hotelo igrati na inštrument in to sem jim tudi omogočila. Otroci so na inštrument igrali različno dolgo. Še posebej je izstopala deklica, ki si je za ustvarjanje vzela več časa in opazila sem, da se je ob tem zabavala. Ker so otroci hoteli še igrati, se je škratek odločil, da jim ga bo pustil kar v vrtcu. Po kosilu sem jim predlagala, da lahko še igrajo nanj, če želijo. Deklica, ki sprva ni hotela poskusiti, je bila nad idejo navdušena in je prva igrala na boben. Ugotovila sem, da nekateri otroci potrebujejo več časa, da se na nekaj navadijo in za to potrebujejo tudi nekaj več spodbude in pomoči. Dejavnost smo posneli tudi s kamero in si jo po kosilu v

manjših skupinah tudi ogledali. Otroci so z veseljem gledali sebe in ostale otroke ob ustvarjanju glasbe. Deklica in deček, ki sprva nista želela igrati na inštrument, sta si posnetek ogledala večkrat in opazila sem, da sta bila ob svojem nastopu zadovoljna in vesela.

Škratek je otroke spodbudil k ustvarjanju glasbe in otroci so ob tem uživali in se zabavali. Sam je ob glasbi užival in to je tudi pokazal in povedal otrokom. Njegovo navdušenje je še povečalo motivacijo otrok in brez težav so sedeli v krogu in drug drugega poslušali. Otroci so bili zadovoljni, ker je tudi njim uspelo zaigrati na inštrument, kljub temu da so nekateri potrebovali malo več spodbude in nekaj pomoči. Zvok so proizvedli sami in za svoj ritem dobili pohvalo in aplavz.

Slika 2: Igranje na drgalni boben.

3. Dejavnost: Škratek Pesmica pozabi inštrumente

Cilji:

- Otrok spoznava in raziskuje lastno telo.
- Spodbujanje otrokove ustvarjalnosti.
- Spodbujanje otrokove radovednosti.

Škratek pride v vrtec in je zelo zaspan, ker je dolgo v noč igral na inštrumente. Pove jim, da je na sprehodu po mestu našel stavbo, iz katere se je slišala glasba. Pokukal je vanjo in povedali so mu, da je to glasbena šola. Otroke vpraša, če vedo, kakšna šola je to. Če ne vedo, jim pove

škratek. Tam si je izposodil nekaj inštrumentov ... ojoj, zaradi zaspanosti je pozabil inštrumente. Spodbudi otroke, da povejo, kako bi lahko ustvarjali glasbo brez inštrumentov. Otroci raziskujejo svoje telo in ugotavljajo, kako lahko ustvarjajo glasove in glasbo. Po končani dejavnosti da otrokom tulec. Pove jim, da je notri zemljevid, ki jih bo pripeljal na prav poseben kraj, vendar tulec lahko odprejo šele jutri po kosilu. Otroci morajo škratku obljubiti, da ga ne bodo odprli prej.

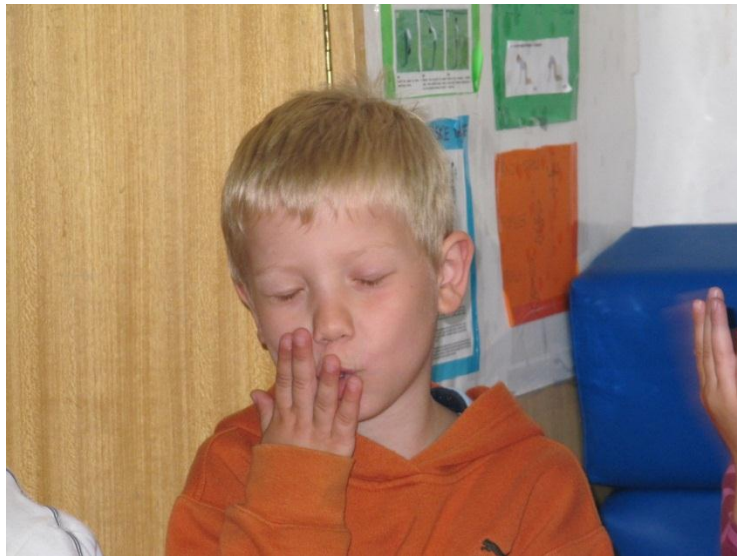
Analiza

Otroci niso vedeli, da jih bo ta dan ponovno obiskal škratek Pesmica in še preden sem začela z nastopom, so me otroci začeli spraševati: »Kje je škratek Pesmica? Kdaj spet pride k nam? Poišči ga in mu povej, da naj pride spet k nam. Mi ga imamo zelo radi ...« Izjave otrok so me zelo presenetile in osrečile, saj sem opazila, da v dejavnostih uživajo in se zabavajo. Lutka je otroke popolnoma prevzela.

Ko je škratek vstopil, so se ga otroci zelo razveselili in ga lepo pozdravili. Pripovedoval jim je o tem, kako se je znašel v glasbeni šoli. Vprašal jih je, če vedo, kaj je to glasbena šola in otroci so mu odgovorili, da se tam učijo peti in igrati na inštrumente. Škratek Pesmica jim je povedal, da je pozabil inštrumente, ki si jih je izposodil za njih in jih spodbudil k ustvarjanju glasbe in zvokov brez inštrumentov. Nekaj časa so bili otroci tiho in niso vedeli, kako bi to lahko naredili. Nekaj otrok je tudi reklo, da ne vedo, kako bi lahko ustvarjali glasbo brez inštrumentov. Potem pa je neki deček rekel, da lahko to naredijo z usti. Pesmica se je razveselil in jih spodbudil k izvajanju najrazličnejših zvokov, ki jih lahko ustvarijo z usti. Otroci so žvižgali, sikali, tleskali z jezikom, cmokljali, oponašali indijance ... Nato jih je škratek spodbudil, da poskušajo zvok ustvariti še kako drugače. Takoj so se spomnili na ploskanje, tleskanje, udarjanje po kolenih, topotanje po tleh ... Ideje so kar švigale in vse smo tudi izvedli in jih poslušali. Otroci so se nato spomnili na nevihto, ki so jo že izvajali z zvoki lastnega telesa. Skupaj z vzgojiteljico so škratku Pesmici pokazali, kako uprizorijo nevihto. Bil je navdušen in jih nato spodbudil še k ustvarjanju nežnih in glasnih zvokov. Opazila sem, da so se otroci ob celotni dejavnosti zabavali in bili ustvarjalni. Na začetku je nekaj otrok potrebovalo malo več časa, saj so bili nekoliko bolj zadržani, potem pa so se sprostili in vsi sodelovali. Škratek jim je na koncu v vrtcu pustil še zemljevid, vendar jim ni povedal, kam jih bo pripeljal. Dal jim je navodila, da ga lahko pogledajo šele naslednji dan po kosilu, saj je zemljevid čaroben, in če ga bodo odprli prej bo vse, kar je napisano, izginilo. Ko se je škratek poslavljajal, je nekaj otrok prihitelo do njega in ga pobožalo. S tem sem dobila še dodatno potrditev, da prisotnost lutke pozitivno vpliva na otroke, saj jih ta razveseljuje in uživajo v njeni družbi. Otroci ob njej verjamejo v njen resnični obstoj. Lutka je tako s svojimi

animističnimi lastnostmi izredno močna motivacija za delo in učenje na drugih področjih kurikula.

Lutka je otroke spodbudila k ustvarjanju z lastnim telesom in s tem k spoznavanju in raziskovanju le-tega. Otroci so imeli veliko idej, ki so bile zabavne in originalne. Ob dejavnosti so se zabavali in marsikaj naučili. Zemljevid je v otrocih vzbudil radovednost, ki je trajala vse do naslednjega dne.

Slika 3: Oponašanje indijanskega vriskanja.

4. Dejavnost: S škratkovim zemljevidom na pot

Cilji:

- Otrok se seznanja z različnimi institucijami v njegovem kulturnem okolju.
- Spodbujanje otrokove radovednosti in raziskovanja.

Z otroki po kosilu pogledamo zemljevid in ugotovimo, kam nas pelje. Odšli bomo v glasbeno šolo.

Analiza:

Otroci so me takoj, ko sem prišla v vrtec, prosili, da odpremo zemljevid. Spomnila sem jih na škratkovo sporočilo, da ga odpremo šele po kosilu. Hitro so se spomnili, da jim je škratek to res naročil. Še nekaj težav so imeli po zajtrku, saj nekateri otroci še mešajo obroke, zato so

me zopet opomnili, naj odpremo zemljevid. Razložila sem jim, da bomo to naredili po kosilu, saj nam je tako naročil škratek Pesmica. Po kosilu smo odprli zemljevid. Med odpiranjem so bili otroci nekoliko nestrpni in zelo radovedni. Z navdušenjem so pričakovali cilj, kamor jih je napotil škratek Pesmica. Otroci so ugotovili, da moramo iti v osnovno šolo. Glasbena šola se v mojem kraju nahaja pri osnovni šoli. Spodbudila sem jih, da mi oni pokažejo pot, po kateri moramo iti. Ko smo prišli do osnovne šole, smo si še enkrat pogledali zemljevid, da smo ugotovili, skozi kateri vhod moramo vstopiti. Nekaj otrok je reklo, da natančno vedo, skozi kateri vhod moramo iti. Pustila sem, da nas vodijo oni. Pred vhodom je nekaj otrok ugotovilo, da je to glasbena šola, saj je stena poslikana z inštrumenti. Pogledali smo tudi napis pri vhodu, kjer piše, da je to glasbena šola. Vstopili smo in odšli v eno od učilnic. Učiteljji so nam skupaj z učenci predstavili violino, flavto, klavir in trobento. Povedali so nam, kako se nanje igra, njihove sestavne dele in nam tudi nekaj zaigrali. Otroci so radovedno poslušali. Opazila sem, da jih to zanima, saj je to za njih nekaj novega. Zastavljali so vprašanja in odgovarjali, če jih je zastavil kdo od učiteljev. Otroci so imeli priložnost, da poizkusijo pihati v ustnik prečne flavte in ugotovili so, da je to kar zahtevno. Učiteljica klavirja nam je pokazala notranjost klavirja in povedala kako deluje. Obisk glasbene šole je bil za otroke zanimiv in zabaven. Spoznali so inštrumente in se tudi navdušili za igranje. Po obisku glasbene šole so se otroci pogovarjali: »Tudi jaz bom šel v glasbeno šolo., Jaz bi igrala klavir., Jaz bom igral pa trobento, bobne, klarinet in klavir ...«

Otroci so se seznanili z glasbeno šolo in s tem z novo institucijo v njihovem okolju. Zemljevid, ki jih je pripeljal do nje, pa je v otrocih vzbudil radovednost in željo po raziskovanju.

Slika 4: Otroci ugotavljajo, kam nas vodi zemljevid.

Slika 5: Spoznavanje klavirja.

5. Dejavnost: Škratek Pesmica prinese polno vrečo inštrumentov

Cilji:

- Spodbujanje otrokovega raziskovanja.
- Otrok doživlja glasbeno ustvarjanje kot občutek ugodja.
- Spodbujanje otrokovega izražanja z mimiko.
- Otrok sodeluje z vrstniki in jim je pripravljen pomagati.
- Otrok se uči dogovarjanja in prilagajanja.

Škratek pride v igralnico in s seboj privleče veliko vrečo. Pove jim, da tokrat ni pozabil na inštrumente. Vsak od otrok vzame svoj inštrument ter ugotavlja, kako se nanj igra. Inštrumente si med seboj tudi izmenjajo. Škratek jim prinese sličice z obrazi različnega počutja. Vsak otrok izžreba eno sličico in iz množice inštrumentov izbere tistega, z zvokom katerega bi najbolje ponazoril počutje, ki ga prikazuje sličica (veselo, žalostno, jezno ...). Nato jih še spodbudi, da z mimiko pokažejo, kako je videti, ko so žalostni, veseli, jezni ... Otroke nato razdeli v dve skupini s pomočjo barvnih trakov. Otroci se bodo v manjši skupini morali dogovarjati, se usklajevati in skupaj zaigrati neko glasbo, ki jo bodo ustvarili. Vsak otrok si izbere en inštrument, na katerega igra. Nato skupine svoje delo predstavijo druga drugi in škratku Pesmici. Nastop otrok tudi posnamem, da si ga nato tudi sami pogledajo. Škratek Pesmica pove, da se mu mudi, saj mora inštrumente vrniti nazaj, ker jih potrebujejo otroci v glasbeni šoli, da bodo lahko igrali nanje.

Analiza

Otroci so vedno vznemirjeni, ko zaslišijo trkanje na vrata njihove igralnice in takoj začnejo vzklikati: »Škratek Pesmica!« Tudi tokrat je bilo tako. Ko so ga zagledali, so se umirili, ga lepo pozdravili in ga z zanimanjem opazovali. Opazila sem njihove začudene poglede, ko je s seboj privlekel veliko vrečo. Nekaj otrok ga je vprašalo, če potrebuje pomoč in z veseljem jo je sprejel. Povprašal jih je o obisku v glasbeni šoli. Otroci so mu povedali, da so s pomočjo zemljevida našli pot in da jim je bil obisk všeč. Povedali so mu, kaj vse so tam doživeli in ker je bilo vtisov ogromno, je nastal rahel nered, ki ga je škratek umiril. Deček iz skupine mu je povedal: »To, da si nam pripravil zemljevid, je bilo najboljše do zdaj.« Ta izjava je potrditev, da jih škratek zabava, da radi sami ugotavljajo in raziskujejo. Ugotovila sem, da je otrokom všeč in se dobro počutijo, če lahko samostojno rešijo nalogo. Ob tem se jim dvigne njihova samopodoba, saj se zavejo, da zmorejo sami. Škratek Pesmica jim je nato razkril, kaj se skriva v njegovi vreči. Vsak izmed otrok je iz vreče vzel inštrument in poskušal ugotoviti, kako se nanj igra in kako se ta imenuje. Na večino inštrumentov so otroci brez težav zaigrali in sami ugotovili način igranja. Nekaj težav je imel le deček, ki je iz vreče potegnil brlek. Ker je inštrument videl prvič, mu je pri igranju pomagal škratek. S skupnimi močmi smo zaigrali nanj in deček je bil zadovoljen. Opazila sem, da si je tudi pri naslednji dejavnosti izbral ta inštrument in iz tega sklepam, da mu je bil všeč in s tem tudi pomoč škratka. Ko smo spoznali vse inštrumente, ki so bili v vreči, je škratek otrokom dal sličice z ljudmi različnega razpoloženja. Otroci so morali iz množice inštrumentov poiskati tistega, za katerega so menili, da bo to razpoloženje najbolj prikazal. Nekateri otroci so imeli pri tem težave, saj niso vedeli, kateri inštrument bi izbrali. Mogoče bi bilo najprej treba predstaviti vse zvoke inštrumentov, se poigrati z ritmom in glasnostjo le-teh. Tako bi jih bolje spoznali. Dolgo časa so razmišljali in pri izbiri inštrumenta potrebovali pomoč in spodbude. Prvič so se srečali s takšno nalogo in tudi z nekaterimi inštrumenti, zato so potrebovali čas za razmislek, vendar na koncu je uspelo vsem. Otroci pa so me presenetili pri izražanju čustev z mimiko. Predvidevala sem, da jim bo to težko, da se ne bodo znašli, vendar je bil odziv otrok popolnoma drugačen. Kazali so, kakšni so videti, ko so veseli, žalostni, jezni ... Pri tem smo se tudi nasmejali, ko smo drug drugega gledali kako spačimo obraze, ko smo jezni, trmasti ... Nato pa smo se s pomočjo belih in modrih trakov razdelili v dve skupini. Vsak otrok si je izbral en inštrument in odšel v svojo skupino. V skupini so otroci morali ustvariti neko skupno glasbo. Dogovoriti so se morali, kako, kdaj in koliko časa bo kdo igral ... Pri tej dejavnosti je v eni skupini pomagala vzgojiteljica in so bili otroci nekoliko bolj vodeni. Končni rezultat je bil nekoliko bolj dodelan, saj jih je vodila vzgojiteljica, ki je dodajala tudi svoje ideje. Pri drugi skupini sem

pomagala jaz, vendar zgolj z usmerjanjem. Otrokom sem pustila, da se sami dogovorijo, saj je bil to moj namen. Želela sem jih preizkusiti, kako bodo delovali v skupini z dogovarjanjem in kako uspešni bodo pri tem. Opazila sem, da je v tej skupini vodilno vlogo prevzela deklica, ki tudi sicer rada vodi otroke, želi biti organizatorica, biti glavna. Nekateri otroci so se ji podredili, nekateri pa so hoteli uveljaviti svoje ideje in mnenje. Na koncu so se otroci podredili njej, saj je bila skupina na njeni strani močnejša. Otroci so svojo glasbeno ustvarjanje dobro prikazali in bili nad končnim izdelkom zadovoljni. Z nasmehom na obrazu so zaigrali na inštrumente in tak odziv mi je povedal, da so zadovoljni in ponosni, ker jim je uspelo. Vsako skupino smo nagradili z aplavzom in škratkovim navdušenjem ter pohvalo. Dejavnost je dobro uspela, le trajala je malo dlje časa in motivacija otrok je že nekoliko upadla, zato je bilo otroke potrebno dodatno spodbujati tudi med dejavnostjo. Pri tem mi je pomagala lutka in mislim, da mi brez nje dejavnost ne bi tako dobro uspela. Ugotovila sem, da otroci lutko bolj upoštevajo, saj je njihova prijateljica in se z njo vsakič znova zabavajo. Dejavnost smo posneli s kamero in si kasneje posnetek v manjših skupinah tudi ogledali. Otroci so navdušeno spremljali svoje igranje in hoteli posnetek pogledati večkrat. Opazila sem, da so zadovoljni, ko vidijo sebe skupaj z ostalimi in opazijo, da nekaj zmorejo ravno tako kot ostali. Zadovoljstvo in nasmeh na obrazu otrok pove vse.

Škratek je otroke z veliko vrečo inštrumentov spodbudil k raziskovanju. Otroci so raziskovali in ugotavljali ustrezen način igranja na inštrumente in ob tem doživljali občutek ugodja. Med seboj so si pomagali, se dogovarjali in prilagajali ter si s tem razvijali socialno podobo. Izražali so se z mimiko in si s tem razvijali gledališke sposobnosti, ob tem pa so se neizmerno zabavali in nasmejali.

Slika 6: Takšni smo, kadar smo jezni.

Slika 7: Igranje na male inštrumente.

6. Dejavnost: Škratek pripravi presenečenje

Cilji:

- Otrok prepozna, uživa in se zabava ob ugankah.
- Otrok ob pesmi doživlja občutek ugodja.
- Spodbujanje otrokove ustvarjalnosti.

Škratek pride v igralnico in otrokom pove, da še vedno ni našel poti nazaj v Deželo glasbe. Pove, da mu pri iskanju pomaga gozdni škrat, in da je tukaj v naši deželi doživel že veliko dogodivščin. Eno je zaupal meni, ki jo bom predstavila na prav poseben način. Kaj pa bo to, bodo izvedeli, če bodo uganili uganko.

»Otroci pojejo jih radi,
v njih junaki so nam znani,
z njimi dan si popestrimo
in še koga razvedrimo.«

Škratka odložim, da nas vse vidi in opazuje. Naučili se bomo pesmico Plešemo s palčki. Prvič otrokom zapojem pesmico sama, drugič pa jo zapojemo še skupaj, tako da oni pripevajo. Nato pa vzamem kitaro in še ob spremljavi kitare zapojemo pesmico in zraven zaplešemo. Škratek

otroke nato vpraša, kaj bi lahko storili, da bi poleg mene še oni lahko igrali na inštrumente. Spodbudi jih k razmišljanju, kaj bi lahko storili in kako bi lahko zaigrali ob pesmici. Otroci ugotovijo, da si lahko izdelajo inštrumente, s katerimi bomo spremljali pesmico. Otrokom pove, da jim je prinesel material za izdelavo inštrumentov, in da lahko izdelajo ropotuljo, boben z napetim opnom ali brlek. Sami se odločijo, katerega izmed teh treh bi izdelali. Škratek jim naroči, da naj v naslednjih dneh izdelajo inštrumente in vadijo pesmico z igranjem na njih. Čez nekaj dni pa bo prišel pogledat, kaj so ustvarili. To bo zanj pravo presenečenje, ki mu ga bodo pripravili oni in tega se že zelo veseli.

Analiza

Zadnje dni so me otroci veliko spraševali, kdaj bo prišel škratek Pesmica, govorili so mi, da so ga videli v garderobi, ko si je obuval čevlje, v trgovini, gozdu ... Ko smo bili na igrišču, mi je neka skupna otrok prinesla pokazat namišljenega škratka Pesmico. S stegnjenimi dlanmi so prišli do mene in mi povedali, da so našli škratka Pesmico, in da zdaj spi, zato ga bodo kar odnesli nazaj. Nato je še nekaj otrok prineslo pokazati list z drevesa, češ da je škratek Pesmica pod njim in počiva. Takšna dejanja otrok dokazujejo, da jim je prisotnost škratka Pesmice zabava in posebno doživetje. Prirasel jim je k srcu, zato ga imajo radi.

Škratka so otroci lepo pozdravili ob njegovem prihodu. Otroci so mu pripovedovali dogodivščine, ki so jih doživeli, ga spraševali različne stvari; neki deček mu je rekel: »Pokazati sem ti hotel piščalko, pa sem jo pozabil doma.« Otroci so mu pripovedovali nešteto dogodivščin, tako da jih je bilo kar težko ustaviti. Takšni odzivi mi povedo, da je za otroke škratek Pesmica resničen, imajo ga radi, zato mu zaupajo. Povedal jim je, da je med sprehajanjem po njihovi deželi doživel veliko dogodivščin, in da jim želi eno povedati na prav poseben način. Povedal jim je uganko in otroci so brez težav ugotovili, o čem govori. Razložil jim je, da jim bom to pesmico zapela jaz, on pa bo poslušal in opazoval. Otroci so mu pomagali pri iskanju pravega koticčka, da bo lahko vse opazoval. Predlagali so mu, da naj gre na sredino kroga in on se je strinjal. Škratka sem odložila na tulec, na sredino kroga. Zapela sem pesmico in otroci so jo z zanimanjem poslušali. Po zapeti pesmici smo skupaj obnovili, kaj se dogaja v pesmici, koga je škratek videl in kaj je doživel v gozdu. Povabila sem jih, da zapojemo skupaj. Otroci so hitro usvojili refren pesmice, saj se kar nekajkrat ponovi. Nato sem pesmico spremljala še s kitaro. Prvič so otroci kar obmolknili in samo opazovali. Za njih je bil ta inštrument nov, saj ga sicer v vrtcu ne uporabljajo. Ponovno sem jih spodbudila, da zapojemo skupaj, zraven pa lahko oni še zaplešejo, saj pesmica govori o tem, kako palčki

plešejo kolo. Ob spremljavi kitare so še zapeli in zaplesali. Škratek jih je nato spodbudil k temu, da bi še oni zaigrali na inštrumente. Vprašal jih je, kje in kako bi dobili inštrumente, na katere bi igrali. Otroci so imeli pri tem kar nekaj težav, saj niso takoj ugotovili, da si jih lahko izdelajo sami. Ugotavljali so, da bi jih lahko dobili v glasbeni šoli, da bi lahko koga poklicali in bi igral poleg njih ... Škratek jih je nato spodbudil k razmišljanju, da so nekateri inštrumenti narejeni iz materialov, ki jih uporabljamo vsak dan. Nato pa je ena deklica ugotovila, da jih lahko izdelamo sami. Škratek je bil nad idejo navdušen in jim zaupal, da je s seboj prinesel material za izdelavo. Razložil jim je, katere inštrumente lahko izberejo, se poslovil in jim naročil, da pride pogledat, kakšne inštrumente so izdelali in kako igrajo nanje.

Po škratkovem odhodu smo z otroki začeli izdelovati inštrumente. Vsak se je lahko odločil, kateri inštrument bo izdelal (ropotuljo, boben z napetim opnom ali brlek). Skupaj z mojo pomočjo smo izdelovali inštrumente. Največ otrok se je odločilo za izdelovanje ropotulje. Opazila sem, da je izdelovanje inštrumentov otrokom v veselje in jim je končni izdelek všeč. Večina otrok je takoj, ko je izdelala inštrument, nekaj časa igrala nanj. Preizkušali so, kako glasni so lahko in na kakšne načine lahko nanje igramo. Otroci so bili nad inštrumenti tako navdušeni, da so hoteli izdelati še enega istega ali drugačnega. Z izdelovanjem inštrumentov smo nadaljevali še naslednji dan. Ko je vsak izmed otrok izdelal svoj inštrument, smo igranje na njih vadili s petjem pesmice. Jaz sem jih spremljala s kitaro, otroci pa so ob refrenu igrali na inštrumente. V začetku so potrebovali nekaj pomoči, da so se z inštrumenti vključili le ob refrenu, nato pa večina z vstopom ni imela težav. Otroci so si pri tem pomagali in drug drugega umirili, če je igral predolgo oziroma če je prehitro začel.

Opazila sem, da se otroci zabavajo in uživajo v reševanju ugank. Še bolj so veseli, če je njihova rešitev pravilna in jih ta pripelje do nečesa novega oziroma do neke dejavnosti. Radovedno jo pričakujejo, saj s tem sami rešujejo naloge. Ob petju pesmi so se otroci zabavali, saj so jo vedno znova z veseljem zapeli. Z izdelovanjem inštrumentov pa so si razvijali ustvarjalnost in kreativnost.

Slika 8: Izdelovanje malih inštrumentov.

7. Dejavnost: Škratku bomo zapeli in zaigrali pesmico

Cilji:

- Spodbujanje otrokove pevske ustvarjalnosti.
- Otrok prepozna, uživa in se zabava ob ugankah.
- Otrok se spozna z novimi načini obveščanja.

Po zajtrku otroci na hodniku opazijo list s sliko škratka Pesmice, na katerem piše: Išče se škratek Pesmica!!! Vsi ga močno pogrešamo. Prijatelji iz Dežele glasbe.

Škratek pride v vrtec, da vidi, kakšne inštrumente so izdelali otroci in kako zveni pesmica s spremljavo inštrumentov. Skupaj zapojejo pesmico. Otrokom pove, da jim je pripravil prav posebne uganke. Škratek si bo mrmral pesmico, oni pa bodo morali ugotoviti, za katero pesmico gre. Nato spodbudi tudi otroke, da še oni zastavljajo uganke na tak način. On in ostali otroci pa bodo ugotavljali, za katero pesmico gre. Med tem časom otroci Pesmici povedo za letake, ki so jih videli.

Analiza

Med zajtrkom sem po hodniku v vrtcu nalepila letake s sliko škratka Pesmice. Pričakovala sem, da jih bodo otroci takoj opazili, vendar so potrebovali kar nekaj časa. Minilo je približno 60 minut, da mi je nek deček prišel povedat, da je zunaj veliko slik s škratkom Pesmico. Začudena sem ga prosila, naj mi pokaže, kje je to videl. Povabil je še ostale otroke, da pridejo

pogledat. Skupaj smo prebrali, kaj piše, in ugotavljali, kaj naj bi to pomenilo. Otroci so rekli: »Izgubil se je!« Razložila sem jim, da se je izgubil, da ne najde poti nazaj domov v Deželo glasbe, in da so ga prišli iskat njegovi prijatelji. Otroci so nato ugotavljali, kakšni so njegovi prijatelji. Spodbudila sem jih, da škratku Pesmici povedo za to, ko pride spet k njim.

Po kosilu je škratek Pesmica vstopil v igralnico. Otroci so zapustili koticke, v katerih so se igrali, in mu takoj povedali za letake zunaj. Skupaj smo odšli pogledat. Škratek Pesmica je bil začuden, vendar vesel, da ga prijatelji pogrešajo in iščejo. Otrokom je naročil, naj prijateljem povedo, da ga počakajo v vrtcu, če jih slučajno srečajo. Nato so skupaj odšli v igralnico. Otroci so božali škratka, mu govorili, kako je lep, in mu pripovedovali vsakdanje dogodivščine. Iz dneva v dan opažam, da imajo škratka Pesmico otroci res radi in se vedno znova razveselijo njegovega obiska. Otroci so mu hoteli povedati toliko stvari, da jih je komaj ustavil. Zanimalo ga je, kakšne inštrumente so izdelali in kako zvenijo ob spremljavi pesmice. Otroci so mu pokazali inštrumente, nad katerimi je bil zelo navdušen. Poiskali so mu primeren koticek za poslušanje. S spremljavo kitare in inštrumentov smo mu zapeli pesmico. Otroci so z navdušenjem prepevali in pesmico spremljali takrat, ko smo se za to dogovorili. Škratek je bil nad izvedbo zelo navdušen in zadovoljen. Nato pa jim je pripravil še nekaj glasbenih ugank. Na la-la-la jim je zapel pesmico Marko skače, oni pa so morali ugotoviti, za katero pesmico gre. Otroci so takoj povedali rešitev. Nato jim je zapel še Metuljčka Cekinčka in tudi tukaj niso imeli težav. Pesmica jih je nato spodbudil, da še oni zastavljajo uganke. Ugank niso hoteli zastavljati vsi otroci. Javilo se jih je le nekaj. Menim, da je to za otroke kar težka naloga in otroci, ki se neradi izpostavljajo, so pri tej dejavnosti raje poslušali in ugibali, kot pa zastavljali uganke. Otroci so ugotovili za katero pesmico gre, ko so jo zapeli tisti, ki imajo bolj razvit melodični posluh. Tisti otroci, ki pa nimajo tako dobro razvitega, pa so imeli kar nekaj težav. Pesmica ni bila pravilno zapeta in ostali zaradi tega niso poznali rešitve. S skupnimi močmi smo ugotovili vse pesmice. Ugotovila sem, da se razvitost melodičnega posluha razlikuje. V vrtcu se izvaja kar nekaj glasbenih dejavnosti, vendar je odvisno od vsakega posameznika, koliko spodbud ima v družini in okolju.

Otroci so bili začudeni, ko so videli letake, na katerih je bil škratek Pesmica. Tudi ko smo letake prebrali, sem imela občutek, da niso popolnoma razumeli, kaj jim letak pripoveduje. Tak način obveščanja je za otroke nov, zato sem jim morala pojasniti, kaj je to in s kakšnim namenom so obešeni. Letaki so v otrocih vzbudili radovednost in navdušenje. Ob pevskih ugankah so se otroci zabavali, še bolj pa so bili zadovoljni, ko so pravilno povedali rešitev. Z

zastavljanjem ugank so si razvijali pevsko ustvarjalnost in za dobro izvedeno nalogo dobili pohvalo.

Slika 9: Otroci začudeno opazujejo letake.

Slika 10: Skupno petje pesmice in igranje na male inštrumente.

8. Dejavnost: Škratek Pesmica prinese knjige, zgoščenke in video posnetke

Cilji:

- Otrok raziskuje in sam pridobiva nove informacije.
- Otrok spoznava in uživa ob različnih medijih.

Škratek pride v vrtec in otrokom pove, da še vedno ni našel svoje Dežele glasbe, in da je zelo vesel, ker lahko poje in igra z njimi. Med iskanjem poti nazaj domov pa je našel knjižnico. Ugotovil je, da imajo veliko glasbenih zgoščenk, zato je poslušal glasbo kar cel dan. Odločil se je, da še otrokom pokaže zgoščenke. Nabral je tudi nekaj knjig. Otrokom naroči, naj si pogledajo knjige in poslušajo glasbo, ker bo za njih pripravil kviz in kdor bo uspešen pri odgovarjanju, bo dobil nagrado. Pove, da se mu mudi, saj se je dogovoril z gozdnim škratom, da mu bo pomagal poiskati pot nazaj v Deželo glasbe. Z otroki nato pregledujemo knjige in poimenujemo inštrumente, ugotavljamo, kako se igra na njih, iz česa so ... Poslušamo posnetke in ugotavljamo, kateri inštrument igra.

Analiza

Škratek je v igralnico vstopil z veliko vrečo. Ker je bila vreča zares težka je za pomoč poprosil otroke. Z veseljem so pritekli in mu pomagali nesti vrečo v krog, kjer so sedeli. Otroci imajo res radi škratka Pesmico, saj so mu pri tem hoteli pomagati vsi. Ko je prišel, so mu vsi hiteli pripovedovati dogodivščine, ki so jih doživeli v Kekčevi deželi. Opazila sem, da otrokom veliko pomeni ta individualen stik z lutko, ko ji lahko sam pove zgodbo, ona pa ga poslušala. Kar hudo mi je bilo, ko sem morala otroke prekiniti in nadaljevati s svojo dejavnostjo. Škratek je otrokom povedal, zakaj je tu in kaj jim je prinesel. Nato je odšel in povedal, da jim bo naslednjič, ko se vrne k njim, pripravil kviz. Po škratkovem odhodu smo si pogledali, kaj nam je prinesel. Otroci so si ogledovali knjige, ki jih je prinesel. S prstom so kazali na slike in poimenovali inštrumente, ki so jih že poznali. Nekaj časa sem jih pustila, da so prosto pregledovali knjige, ko pa je motivacija za to že nekoliko upadla, sem jih vprašala, če je v vreči še kaj. Pokukali so vanjo in ugotovili, da so notri še zgoščenke. Na dveh zgoščenkah je bilo prav posebno navodilo: »Poslušajte glasbo in ugotovite, kateri inštrument igra. Škratek Pesmica, Poglejte video posnetke. Škratek Pesmica«. Ta navodila nam je prebrala deklica, ki že zna brati, in opazila sem, da ji je bila ta naloga všeč. Bila je ponosna nase, ker je lahko vsem pokazala, kaj že zna. Pripravila sem cd-predvajalnik in vstavila zgoščenke. Poslušali smo vsako skladbo posebej in ob njih so otroci ugotavljali, kateri inštrumenti igrajo. Ko smo ugotovili, smo inštrumente poiskali še v knjigah. Otroci niso imeli večjih težav pri ugotavljanju inštrumentov. Zelo so me presenetili, saj sem pričakovala, da naloga ne bo tako preprosta. Največ težav so imeli pri ugotavljanju zvoka saksofona. To rešitev je vedel le deček, ki prihaja iz glasbene družine. Nekaj težav so imeli pri ugotavljanju inštrumentov, ko sta igrala dva hkrati, vendar so s pomočjo spodbud in večkratnega poslušanja vedno našli pravo rešitev. Otrokom je bilo všeč, da so nato inštrumente poiskali še

v knjigah. Med seboj so si pomagali in listali knjige, dokler niso našli ustreznega inštrumenta. Opazila sem, da otroci vizualno poznajo osnovne inštrumente. Težave so imeli le pri iskanju saksofona, vendar ne vsi. Nato smo si po skupinah pogledali še zgoščenko s posnetki. Poimenovali smo inštrumente, njihove sestavne dele in si ogledali orkester. Otroci so se zabavali ob gledanju posnetkov, skupaj pa smo se naučili še kaj novega.

Otroci so spoznali različne medije in preko njih izvedeli kaj novega. Naučili so se, kako poiskati informacije, ki jih želimo. Samostojno so listali knjige in iskali informacije, ki so nas zanimale. Ob glasbenih in video posnetkih so uživali in spoznavali še drugačne oblike medijev.

Slika 11: Otroci listajo knjige in prepoznajo inštrumente.

9. Dejavnost: Škratek nam pripravi kviz

Cilji:

- Otrok spoznava svoje telo.
- Otrok raziskuje in eksperimentira s svojim telesom.
- Sproščanje in uživanje ob komunikaciji z lutko.
- Otrok posluša in prepoznava različne zvoke.

Škratek pride v vrtec in otrokom pripravi kviz. Kaže jim slike inštrumentov, oni pa morajo ugotoviti, kateri inštrument je to; predvaja jim posnetke inštrumentov, oni pa ugotavljajo, kateri inštrument igra, sam zaigra na inštrument in zopet ugotavljajo, kaj igra ... Škratek Pesmica daje otrokom tudi naloge, kot so: kako bi s svojim telesom prikazali kitaro, flavto ... Za uspešno opravljen kviz otrokom razdeli posebne čarobne čokolade, ki jih je dobil pri gozdnem škratu. Škratek ugotovi, da imajo v igralnici veliko knjig, zgoščenk, inštrumentov in jih vpraša, kam bi lahko to pospravili, če tega niso storili že prej. Poslovi se od njih in jim pove, da komaj čaka, da zopet pride k njim.

Analiza

Vedno, ko škratek Pesmica vstopi v igralnico, so otroci navdušeni in ga lepo pozdravijo. Vsi bi mu radi povedali nešteto stvari, ki so se jim pripetile. Škratek je otroke spomnil na kviz, ki jim ga je pripravil. Najprej jim je z mojo pomočjo kazal slike inštrumentov, oni pa so morali ugotavljati, kateri inštrumenti so to. Pri tej nalogi otroci niso imeli večjih težav. Poznali so večino inštrumentov, tudi saksofon, ki ga pri prejšnji dejavnosti še niso. Edini inštrument, ki ga niso poznali, je bil klarinet. Škratek jim ga je predstavil in jih spodbudil, naj si ga dobro zapomnijo, da ga bodo naslednjič prepoznali. Nato jim je škratek pripravil glasbene uganke. S pomočjo cd-predvajalnika jim je predvajal glasbo, oni pa so morali ugotavljati, kateri inštrument igra. Pri tej nalogi otroci niso imeli težav, zmedel jih je le zvok orkestra, saj so naenkrat slišali veliko inštrumentov. S spodbudami škratka so tudi to uganko uspešno rešili. Nato se je škratek Pesmica skrivil za omaro in igral z različnimi malimi inštrumenti. Tudi pri tej nalogi so otroci hitro ugotovili zvok inštrumenta, ki so ga slišali. Nato je sledila še zadnja naloga. Otroci so s svojim telesom uprizarjali inštrumente. Na začetku so imeli nekaj težav, saj so uprizarjali, kako se igra na inštrumente. Potrebovali so nekaj dodatnih navodil in naloga je bila nato jasna. Pričakovala sem, da bodo imeli otroci pri tej nalogi več težav, vendar so se zelo dobro odrezali. Bili so ustvarjalni in kreativni. Hitro so našli idejo in rešitev, kako bi prikazali določen inštrument. Ideje nekaterih otrok so bile res originalne. Nekateri so ponavljali za drugimi, vendar sodelovali so vsi in z navdušenjem iskali rešitve. Drug drugemu so se smejali, ko so našli kakšno smešno in nenavadno rešitev, vendar originalno. Otroci imajo res dobre in zanimive ideje. Uživali so v ustvarjalnosti in s tem spoznavali svoje telo. Za dobro opravljen kviz jim je škratek Pesmica razdelil nagrado – čarobne čokoladice. Otroci so se posladkali, on pa je še poizvedel, kam so pospravili knjige. Pokazali so mu, da so v knjižnem kotičku, in da so lepo pospravljene. Škratek se je poslovil in jim povedal, da komaj čaka, da se zopet vrne k njim.

Otroci se vedno znova razveselijo, ko v igralnico vstopi škratek Pesmica. Komaj čakajo, da jim pove, kaj jim je pripravil, in ob tem se umirijo in mu prisluhnejo. V pogovoru z njim uživajo, hkrati pa se sproščajo. S pomočjo kviza so otroci pridobili nekaj novega znanja, si razvijali sposobnost po zvoku prepoznati inštrumente in raziskovali ter eksperimentirali s svojim telesom.

Slika 12: Prikaz bobna z lastnim telesom.

10. Dejavnost: Ustvarjanje z blagom in inštrumenti

Cilji:

- Otrok prepozna, uživa in se zabava ob ugankah.
- Spodbujanje otrokove glasbene ustvarjalnosti.
- Otrok eksperimentira s telesom in pripomočki.
- Spodbujanje otrokovega ustvarjalnega izražanja s telesom.
- Otrok se seznanja z različnimi načini komuniciranja in prenosa informacij.

V vrtec prispe pismo, ki ga pošilja škratek Pesmica. Pove jim, da je s pomočjo gozdnega škratea našel pot v deželo glasbe, vendar se bo kljub temu še oglasil pri njih. Pismu prilaga

paket, v katerem je presenečenje. V paketu je navodilo, ki je zapisano v obliki uganke: »Blago plesati zna, če kdo na inštrumente igra.« V njem je blago (lykra) in nekaj inštrumentov (zvončki, triangel, tamburin ...). Zraven je sporočilo, na katerem piše: »Pokrite se z njim.« Nekaj otrok bo ob glasbi ustvarjalo z blagom, nekaj pa jih bo igralo na inštrumente. Ostali opazujejo. Otroci pod blagom se gibajo tako, kot igrajo inštrumenti. Nato vloge zamenjamo in jih menjamo toliko časa, dokler vsi ne dobijo priložnosti, da igrajo in plešejo. Dejavnost posnamemo s kamero, nato pa si otroci ogledajo, kaj so ustvarili.

Analiza

Otroci so začudeni opazovali paket pred vrati. Poklicali so še ostale, ki so bili v igralnici, naj pridejo pogledat. Prebrali smo naslov, ki je bil napisan na pismu, in ugotovili, da je paket namenjen njim. Razveselili so se in ga radovedni hoteli čim prej odpreti. Govorili so: »Dobili smo darilo., Mogoče nam ga je poslal škratek Pesmica.« Takšen paket, ki je namenjen izključno otrokom, v njih vzbudi navdušenje, zadovoljstvo in radovednost. V vsakdanjem življenju otroci običajno ne dobijo paketov po pošti, zato je to za njih prav posebno doživetje. Nekdo se je spomnil na njih in jim poslal nekaj, kar je namenjeno izključno njim. Dogovorili smo se, da ga najprej odnesemo v igralnico. Deklica, ki že zna brati, nam je prebrala vsebino pisma. Ugotovili smo, da nam ga pošilja škratek Pesmica. Ko je prebrala del, kjer je pisalo, da je škratek že našel pot domov, v Deželo glasbe, sem slišala neko deklico, ki je rekla: »Uh, še sreča!« Ugotovila sem, da so se otroci res vživeli v škratkovo zgodbo in mu želeli pomagati. Nato smo odprli paket. Otroci so ugotovili, da so v njem inštrumenti in blago. Pokazali so mi listič z navodilom in me prosili, naj ga preberem. Vsi skupaj smo se čudili škratki uganke in ugotavljali, kaj naj bi to pomenilo. Neka deklica je rekla: »Najbrž blago pleše, če igramo na inštrumente.« Dogovorili smo se, da si razdelimo inštrumente. Vzeli smo jih iz paketa in prišli še do enega sporočila. Prebrala sem jim ga in otroci so ga takoj upoštevali. Razdelili so si blago, tako da sta eno blago imela dva, in se pokrila z njim. Takoj so začeli opazovati blago, se igrati z njim in ga spoznavati. Nekaj časa sem jih pustila, da se dobro spoznajo z njim in se nanj navadijo. Blago je bilo za njih velika motivacija, saj so se s takšno vrsto dejavnosti srečali prvič. Otroke z inštrumenti sem spodbudila, da so začeli igrati in otroci z blagom so se začeli gibati. Otroke, ki so igrali na inštrumente, sem usmerjala, kdaj kateri inštrument igra, da so ustvarjali različno glasbo; tiho, glasno, umirjeno, razigrano ... Otroci, ki so plesali z blagom, so uživali ob tem, vendar niso bili z njim tako ustvarjalni, kot sem predvidevala, da bodo. Blago je bilo za njih novo in nadvse zanimivo. Čez nekaj časa, smo zamenjali vloge. Otroci, ki so prej igrali na inštrumente, so sedaj ustvarjali z blagom in obratno. Opazila sem,

da otroci zares uživajo v tej dejavnosti, vendar niso bili tako ustvarjalni. Niso našli novih načinov, kaj vse lahko ustvarijo z blagom in kako ga lahko uporabijo. Nato sem se odločila, da se še jaz vključim zraven. Vzela sem blago in stopila med otroke. S svojim gibanjem sem otrokom poskusila pokazati, kaj vse lahko ustvarimo z blagom. Nato sem se priključila dvema dečkoma, da bi jih spodbudila k skupnemu ustvarjanju. Prijela sem njuno blago in dečka sta mi nekaj časa sledila in blago uporabljala še na drugačne načine, vendar ko sem ju pustila sama, sta s tem končala. Z blagom sta se pokrila čez glavo in se sprehajala po igralnici. Ker sem opazila, da otroci kljub moji vključitvi v dejavnost niso nič bolj ustvarjalni kot prej, sem spodbudila vzgojiteljico, da skupaj poskušava pokazati, kako lahko še uporabljamo blago. Otroci so igrali na inštrumente, midve pa sva ustvarjali z blagom. Ko sva končali, so blago vzeli otroci. Šele takrat so začeli blago uporabljati na nekoliko drugačen način. Bili so bolj ustvarjalni kot prej. Otroci so se ob uporabi blaga zabavali in uživali v dejavnosti. Takšne vrste dejavnost je bila za njih nova in s tem tudi močno motivacijska. Mislim, da ravno zaradi tega ni dejavnost stekla tako, kot sem pričakovala. Samo blago jih je prevzelo in navdušilo. Menim, da bi ob ponavljanju te dejavnosti zagotovo prišla do takšnih rezultatov, kakršne sem pričakovala. Z izvedbo dejavnosti sem zadovoljna, kljub temu da rezultat ni bil tak, kot sem ga pričakovala, vendar otroci so v njej neizmerno uživali in to je najpomembnejše.

Preko paketa in pisma so otroci spoznali nov način komunikacije in prenosa informacij. Paket je bil za njih velika motivacija, ki jih je umirila in spodbudila k sodelovanju pri dejavnosti. Navodila, ki so bila zapisana v obliki ugank, so v otrocih vzbudila radovednost in samostojno razmišljanje. S pomočjo blaga so se otroci ustvarjalno izražali s telesom in iskali nove oblike gibanja, pri igranju na inštrumente so bili ustvarjalni in originalni.

Slika 13: Otroci ustvarjajo z blagom.

11. Dejavnost: Lutke se predstavijo

Cilji:

- Otrok se zabava in uživa v gledališki igri.
- Otrok uživa v likovnem in glasbenem ustvarjanju.
- Otrok uživa ob ustvarjanju gledališča.
- Otrok se seznanja z različnimi načini komuniciranja in prenosa informacij.

V vrtec prispe pismo s paketom. V pismu piše: »Kdor pesmic ne zna, ta s prijatelji se ne igra. Lepo se imejte, škratka Pesmica.« Z otroki ugotavljamo, kaj naj bi to pomenilo. Odpremo paket, v katerem se skrivajo različne lutke – prijatelji škratka Pesmice. Lutke se nočejo pokazati, dokler otroci ne zapojejo pesmice, saj se šele takrat opogumijo in pokažejo. Lutke se predstavijo in nato zaigram zgodbo z njimi. Nato otroke spodbudim, da bi se lahko igrali gledališče. Naredimo si lutke. Zgodbi in lutkam določimo še glasbeno spremljavo. Prinesem inštrumente (uporabili bomo tudi tiste, ki so jih izdelali otroci sami) in otroci ugotavljajo, kateri inštrument je najbolj primeren za posamezno žival. Spodbudim jih k razmišljanju, koga bi lahko povabili na predstavo. Spodbujam jih toliko časa, dokler ne ugotovijo, da lahko povabimo škratka Pesmico. Napišemo mu pismo, da ga povabimo na predstavo, in ga odneseemo na pošto.

Slika 14: Otroci izdelujejo lutke.

Analiza

Pred vrati vrtca sem pustila paket s pismom, tako kot sem to storila že pri prejšnji dejavnosti. Kako lepo je videti otroke, ko jim zažarijo oči, ko pred vrati igralnice zagledajo presenečenje, ki v njih vzbudi radovednost in veselje. Takoj ko so ga zagledali, so domnevali, da jim ga zopet pošilja škratek Pesmica. Odnegli so ga v igralnico. Najprej smo prebrali pismo in se skupaj čudili, kakšne nenavadne uganke nam pošilja škratek. Predvidevali so, da morajo zapeti pesmico, vendar niso vedeli zakaj. Nato smo odprli še paket. Otroke sem spodbudila, da pridejo pogledat, kaj se skriva v škatli. Ugotovili so, da so miške, lutke. Skupaj smo ugotavljali, kakšno povezavo imajo s škratovo uganke. Eden izmed otrok je predlagal: »Zapojmo pesmico, pa bomo videli, kaj bo.« Otroci so se strinjali in skupaj smo zapeli pesmico. Med pesmico sem si v škatli naredila lutko in jo animirala. Nato sem vzela drugo in tretjo itd. Ko so otroci nehali peti, sem vzela dve lutki, ki sta otroke pozdravili, povedali, kdo so in zakaj so tukaj. Otroci so lutke dobro sprejeli. Začudeno so jih poslušali in uživali v dialogu z njimi. Vedno znova opažam, kako močno lutke pritegnejo otroke. Popolnoma jih prevzamejo, jih poslušajo in nestrpno pričakujejo trenutke, ko lahko komunicirajo z njimi. Lutke so jim povedale, da jim je škratek Pesmica naročil, naj jim povedo pravljico, in otroke povabile v gledališče. Lutke so se skrile nazaj v paket, mi pa smo skupaj pripravili gledališče. Otroke sem spodbudila k razmišljanju, kaj potrebujemo za gledališče. Nato so otroci pripravili stole, jaz pa sem pripravila paravan. S pomočjo vzgojiteljice sem zaigrala lutkovno predstavo Nekoč je bila ... Otroci so pozorno gledali predstavo in jo čustveno doživljali. Zabavali so se

ob smešnih prizorih in navdušeno pričakovali vsak nov dogodek. Po koncu predstave sem otroke spodbudila, da bi se še mi igrali gledališče. Nad idejo so bili navdušeni. Ugotovili so, da za gledališče potrebujemo: lutke, glasbo, stole, oder, zaveso, zvočnike, luči ... Začeli smo z izdelovanjem lutk. Vsak izmed otrok si je izdelal katerokoli lutko iz predstave. Izdelovali smo papirnate lutke, saj sem te uporabila tudi v predstavi. Z mojo pomočjo so zgibali papir, nato pa so otroci sami lepili, risali in rezali dodatne elemente za svojo lutko. Nekateri so pri tem potrebovali več pomoči, drugi manj. Večina otrok je takoj, ko je izdelala lutko, to še preizkusila na paravanu. Otroci so se igrali s svojo lutko in z lutkami ostalih. Prosili so tudi za lutke, ki sem jih uporabila v predstavi, da so jo lahko še sami zaigrali. Opazila sem, da lutka res pritegne otroke. Brez mojega usmerjanja so posegli po gledališču, ker so jih predstava in lutke tako močno motivirale. Otroci so v gledališče dodajali tudi druge lutke in elemente, ki so jih že imeli v igralnici. To vse je dokaz, kako močna je njihova domišljija, le pustiti jim moramo prosto pot. Otroci so izdelovali miške (miško Nili in bratca) in žabe. Nihče se ni odločil za izdelovanje jazbeca, vendar me to ni motilo. Vsak si je lahko izbral tisto, ki jo je želel.

Naslednji dan sem otroke spodbudila, da se spomnijo, kaj smo se dogovorili, da se bomo igrali. Nekaj časa so razmišljali, nato pa ugotovili, da smo izdelovali lutke, in da se bomo igrali gledališče. Preko pogovora smo prišli do gledaliških predstav, in gledalcev v gledališču in s tem sem otroke spodbudila k razmišljanju, koga lahko povabimo mi v gledališče. Takoj je nekaj otrok predlagalo, da lahko povabimo škratka Pesmico. Spodbudila sem jih k ugotavljanju, na kakšen način bi ga lahko povabili. Otroci so predlagali: »Bomo zapeli pesmico, pa bo prišel., Lahko ga pokličemo po telefonu., Napišimo mu pismo.« Ugotavljali smo, katera možnost je najboljša, in skupaj ugotovili, da bo najboljša, da mu napišemo pismo. Jaz sem pisala, otroci pa so mi narekovali, kaj naj napišem. Napisali smo:

Dragi škratek Pesmica!

Pridi na predstavo jutri v vrtec Trebnje v skupino Pajkci.

Lepo se imej in veliko se smej!

Nato se je še vsak otrok podpisal pod vsebino pisma. Večina otrok se zna že sama podpisati, pomoč sta potrebovala le dva dečka. Z mojo pomočjo sta se podpisala tudi onadva. Pismo smo nato dali v ovojnico, napisali naslov in nalepili znamko. Pri tem sem otroke spodbujala,

da so sami povedali, kaj vse potrebujemo, da lahko oddamo pismo na pošto. Skupaj smo ga odnesli do pošte in ga vrgli v poštni nabiralnik.

Slika 15: Pisanje pisma škratku Pesmici.

Otroci so ob lutkovni predstavi uživali in se zabavali. Nasmeljali so se zabavnim prizorom in miški pomagali, če je bilo to potrebno. Uživali so v likovnem ustvarjanju in si s tem krepili fino-motoriko in likovno izražanje. Z veseljem so ustvarjali gledališče in ga s tem preko lastne izkušnje tudi spoznavali. S pisanjem pisma so se spoznavali z obliko komuniciranja in prenosa informacij.

Slika 16: Spontana igra otrok po izdelovanju lutk.

12. Dejavnost: Škratku bomo pripravili predstavo

Cilji:

- Otrok uživa ob ustvarjanju gledališča.
- Otrok se vživlja v različne vloge.
- Otrok se navaja na stik z občinstvom.

Z otroki naredimo gledališče. Razdelimo si vloge in vadimo predstavo. V vrtec pride škratek Pesmica, da si ogleda predstavo, ki so jo pripravili otroci. Nato se ta poslovijo od njih in odide nazaj v svoj svet glasbe.

Analiza

Otroke sem spodbudila k razmišljanju, kaj bomo počeli danes in koga smo povabili k njim. Takoj so ugotovili, da bomo danes pripravili predstavo, in da pride škratek Pesmica. Najprej smo se dogovorili za igranje vlog. Otroke sem vprašala, katere lutke so izdelali in na podlagi tega določili vloge. Ker se nihče od otrok ni odločil za izdelovanje mame miši in jazbeca, sem otrokom te lutke dala jaz. Iz množice inštrumentov smo izbrali tiste, ki po mnenju otrok najbolj uprizarjajo posamezno žival oziroma junaka. Zaigrala sem na inštrument, otroci pa so razmislili in povedali, za spremljavo katere živali bi ga uporabili. Otroci so imeli večinoma isto mnenje, če pa je prišlo do dveh oziroma več različnih mnenj, so se brez težav uskladili in dogovorili, da so izbrali le ene vrste inštrumentov. Ko smo si razdelili vloge, smo postavili še stole tako kot v gledališču in zaigrali predstavo za vajo. Otroci so potrebovali nekaj moje pomoči in spodbud pri usklajevanju z igranjem inštrumentov in pri samem poteku zgodbe. Ko smo predstavo odigrali, smo se skupaj z otroki odločili, da počakamo na škratka Pesmico. Ko je ta potrkal na vrata, so se ga otroci razveselili. Povedal jim je, da je dobil vabilo, ki so mu ga poslali. Tega se je zelo razveselil in hitro prihitel k njim v vrtec. Otroci so ga povabili na predstavo in mu pokazali, kam se lahko usede. Začeli so z lutkovno predstavo. Med uprizarjanjem otroci niso imeli toliko težav kot pri vaji. Bili so tudi veliko bolj umirjeni kot pri vaji. Prisoten je bil škratek Pesmica, ki je bil za otroke velik motivator, otroci so bili veseli, ker je bil med njimi in mislim, da so bili ravno zaradi tega bolj umirjeni. Med predstavo niso potrebovali dodatnih spodbud in pomoči. Če se je kje kaj zataknilo, so težavo uredili sami z medsebojno pomočjo. Opazila sem, da imajo otroci že dobro razvite komunikacijske sposobnosti in tudi sposobnosti reševanja konfliktov. Težave so sposobni uspešno reševati brez pomoči odrasle osebe. Moj namen ni bil, da otroci izvedejo briljantno

predstavo. Želela sem, da se otroci poizkusijo v animiranju lutk in v igranju glasbene spremljave. Otrok ravno tako nisem opominjala, če je bila izvedba predstave malo drugačna, kot je zgodba v resnici. S tem so se vživeli v domišljjski svet, kar pa se mi zdi pozitivno in pomembno za njihov razvoj. Po končani predstavi je škratek Pesmica otrokom zaploskal, jim povedal, da mu je bila lutkovna predstava všeč in se jim zahvalil za takšno lepo presenečenje. Otroci so prihiteli k njemu in se z njim pogovarjali. Povedali so mu, kaj vse se jim je zgodilo, in škratek jih je z veseljem poslušal in sodeloval v pogovoru. Res je lepo doživljati ta občutek, ko se otroci ne morejo odtrgati od lutke. Z njo bi se pogovarjali neskončno dolgo in ji povedali prav vse, kar se jim dogaja. Izraza na obrazu otrok, ko ga lutka posluša in mu odgovarja, se ne da opisati z besedami. Čarobna moč lutk otroke popolnoma prevzame in jih popelje v domišljjski svet, kjer je vse mogoče. Škratek Pesmica se je nato od njih poslovil. Otroci so ga stiskali k sebi, mu dali poljubček, ga božali, mu pomahali ... Zanimivo je bilo opazovati otroke, kako čustveno so doživljali škratka. Objeli so ga, kot da bi bil resničen, mu govorili kako je lep, da ga bodo pogrešali, naj se ima lepo ... Škratek se je od vseh poslovil in se odpravil nazaj v Deželo glasbe.

Slika 17: Predstava, pripravljena za škratka Pesmico.

Otroci so ob ustvarjanju gledališča uživali. Vživljali so se v različne vloge in se navajali na stik z občinstvom. Še posebej so se trudili pri uprizoritvi predstave za škratka Pesmico. Opazila sem, kako so bili igralci ponosni nase, ker so nastopali v predstavi. Z lutkami je nastopalo tudi nekaj otrok, ki so sicer bolj tihi in se nekoliko manj izpostavljajo. Pohvala, ki so jo dobili od škratka Pesmice, je pustila pri njih velik pečat. Zadovoljni so bili, ker so dobro opravili svojo nalogo, ki ni bila tako enostavna.

Slika 18: Deklica se posavlja od škratka Pesmice.

8 INTERPRETACIJA REZULTATOV PROJEKTNEGA DELA

S pomočjo škratka Pesmice sem skozi celoten projekt otroke spodbujala k ustvarjalnosti. Najrazličnejše dejavnosti so v otrocih vzbudile navdušenje in radovednost. Prepričana sem, da mi je pri tem v veliki meri pomagala lutka. Motivacija, ki jo pridobimo z njo, je z besedami neopisljiva. Otroci so se ob lutki umirili, ji prisluhnili in naredili vse, da bi ji lahko pomagali. Zadovoljstvo otrok, ko jim lutka prisluhne in jim nameni nekaj trenutkov samo za njih, je neizmerno. Škratek Pesmica je bil ves čas trajanja projekta njihov zaveznik in prijatelj. Z navdušenjem so ga vedno znova sprejeli medse in mu priskočili na pomoč pri njegovih težavah. Lutka in delo z njo je čarobno. Otroke popelje v svet domišljije, kjer se sprostijo, pozabijo na težave in se umaknejo od realnega sveta. V svetu domišljije je mogoče prav vse in skupaj z lutko so otroci lahko realizirali svoje zamisli.

Lutke in gledališko igro lahko uporabimo kot motivacijo za učenje in spoznavanje vsebin s področja glasbe. Dejavnosti, ki jih je škratek Pesmica pripravil otrokom, so spodbujale njihovo glasbeno ustvarjalnost. Iskali so različne načine za reševanje problemov in bili pri tem ustvarjalni in kreativni. Lutka se je izkazala za veliko motivacijo pri glasbenih dejavnostih. Otroci ji zlahka prisluhnejo, ker je pravljíčna. Zaradi svoje čarobnosti si je pridobila njihovo pozornost in zaupanje. Preko pogovora in dejavnosti, ki jih je lutka pripravila, so otroci spoznavali glasbene vsebine in se pri tem marsikaj naučili.

Prisotnost lutke je imela na otroke pozitiven vpliv, saj so se ob njej dobro počutili. Pri glasbenih in gledaliških dejavnostih z njo so imeli željo po ustvarjalnosti. Lutka je otroke navdušila, saj je ta zabavna, pravljíčna, zanimiva, srečuje se s težavami ravno tako kot oni ... Z njo so se lahko poistovetili, saj je bila ena izmed njih. Komaj so čakali, da je škratek Pesmica zopet prišel k njim, in ko so zaslišali trkanje na vrata, so bili vznemirjeni in neizmerno veseli. Ob njem so se dobro počutili, saj so mu zaupali pripetljaje, ki so se jim zgodili. Ob slovesu so ga objemali, božali, poljubljali in mu mahali v slovo. Pri dejavnostih so bili visoko motivirani in željni sodelovanja. Z navdušenjem so ustvarjali in iskali nove, originalne rešitve.

Otroci so s pomočjo lutke pridobivali nova znanja tudi na drugih področjih kurikuluma. Škratek Pesmica je otroke vodil skozi glasbene vsebine, spoznavali so institucije v domačem kraju, doživljali in se vživljali v gledališče in si s tem krepili jezikovno izražanje, raziskovali

svoje telo in gibanje le tega, si krepili socialne veščine, se spoznavali z načini prenosa informacij in različnimi mediji. S pomočjo lutke so si otroci pridobivali znanja na področjih umetnosti, družbe, narave, gibanja in jezika. Lutka je otroke posredno vodila preko vseh področij kurikulumuma in otrokom podajala nove informacije, a to je bila za otroke le igra, ki je bila neizmerno zabavna.

9 ZAKLJUČEK

S pisanjem diplomske naloge sem ugotovila, da je lutka izvrstno motivacijsko sredstvo, ki lahko vzgojitelju vedno priskoči na pomoč. Četudi dejavnost traja nekoliko dlje časa, ali pa so stvari postale že nekoliko manj zanimive, lahko s pomočjo lutke zelo hitro pridobimo koncentracijo otrok nazaj. Lutko lahko povežemo z vsemi področji kurikuluma, še posebej se gledališke dejavnosti prepletajo z glasbo. Med seboj se dopolnjujejo in skupaj ustvarjajo prav posebno sliko. Glasbene vsebine lahko dobro ponazorimo in predstavimo z lutko. Otroci v glasbenih in gledaliških dejavnostih uživajo, se zabavajo in so željni vedno novih. S pomočjo lutke in glasbenih vsebin so otroci izražali svojo ustvarjalnost in s tem notranje rasli. Na glasbenem področju se lahko otroci v veliki meri ustvarjalno izražajo, le najti je potrebno motiv, ki jih spodbudi k temu. Ugotovila sem, da je zelo dober motiv za to prav lutka. Ta lahko otroke spodbuja, jih zabava, se igra z njimi, skratka se popolnoma vživi v njihov svet in ravno zato je za otroke tako privlačna.

Ugotovila sem, da je izrednega pomena vzgojiteljev odnos do lutk in gledališča. Le ustvarjalen vzgojitelj je sposoben ustvarjalnost prenašati tudi na otroke. Če ta uživa v animaciji lutke, uživajo v njej tudi otroci. V gledališču je neskončno možnosti za izražanje, in če vzgojitelj odobrava novosti in zanimive, originalne ideje otrok, v njih vzbudi ustvarjalnost. Ta pa je pomembna, da se krepi že v predšolskem obdobju, saj lahko le na tak način otrok zraste v uspešno in ustvarjalno osebo.

Lutko bom uporabljala tudi v prihodnje, saj z otrokom lažje vzpostavimo stik, motivacija, ki jo pridobimo z njo, je močnejša, otroci se zabavajo v njeni družbi, z njo krepimo socialne odnose v skupini itd. Lutka ponuja nešteto možnosti uporabe, le ideje moramo imeti, kako jih uporabiti.

10 LITERATURA

Bahovec, E., Bregar, K., Čas, M. (2007). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Bastašić, Z. (1990). Lutka ima i srce i pamet. Zagreb: Školska knjiga.

Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (2006). Otrok v svetu glasbe plesa in lutk. Koper: Pedagoška fakulteta Koper.

Denac, O. (2002). Glasba pri celostnem razvoju otrokove osebnosti. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Denac, O. (2010). Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu. Ljubljana: Debora.

Gobec, D. (2000). Iz take smo snovi kot sanje ... Lutka, 56, str. 36-43.

Jaušovec, N. (1987). Spodbujanje otrokove ustvarjalnosti. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Jukić, T. (2009). Mogućnosti poticanja dječje kreativnosti u odgojno-obrazovnom procesu. V: Ivon, H. (ur). Djeca i mladež u svijetu umjetnosti. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta, Centar za interdisciplinarne studie.

Korošec, H. (2002). Neverbalna komunikacija in lutka. V: Korošec, H., Majaron, E. Lutka iz vrtca v šolo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kovač, R. (2003). Spodbujanje ustvarjalnosti otrok in vzgojiteljev v vrtcu – od zahtev prenove k iskanju možnosti izvedbenega kurikuluma. Sodobna pedagogika, 54, št. 3.

Kroflič, B., Gobec, D. (1995). Igra – gib – ustvarjanje – učenje. Novo mesto: Pedagoška obzorja Novo mesto.

- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka*, 56, str. 33-35.
- Majaron, E. (2002). Lutka pri oblikovanju mladega človeka. V: Korošec, H., Majaron, E. *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Oblak, B. (1997). Glasbeno pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. 97/št. 2. Ljubljana: Akademija za glasbo. str. 121-128.
- Pečjak, V. (1987). *Misliti, delati, živeti ustvarjalno*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Peštaj, M. (2000). Zlatko Bastašić in njegovo terapevtsko delo z lutkami. *Lutka*, 56, str. 50-55.
- Porenta, A. (2003). Zgodbe in lutke kot sredstva za motiviranje učencev. *Sodobna pedagogika*, 54, št. 2, str. 172-188.
- Trstenjak, A. (1981). *Psihologija ustvarjalnosti*. Ljubljana: Slovenska matica v Ljubljani.
- Voglar, M. (1989). *Otrok in glasba*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.